

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 21 · 1. desember
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 1. desember 2021 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 21):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Ingunn Foss, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Håkon Elvenes vil fremsette et representantforslag.

Hårek Elvenes (H) [10:00:43]: På vegne av representantene Jan Tore Sanner, Henrik Asheim, Tore Vamraak, Nikolai Astrup, Mathilde Tybring-Gjedde, Mudassar Kapur og meg selv fremmes et forslag om en ekstern kvalitetssikring av beregningene av de samfunnsøkonomiske konsekvensene ved kabling av kraftoverføring mellom Bærum og Oslo.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:19]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra statsministerens kontor om at statsrådene Odd Roger Enoksen, Anette Trettebergstuen og Sandra Borch vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hårek Elvenes.

Hårek Elvenes (H) [10:01:54]: Den pågående situasjonen som Polen opplever på grensen til Hviterussland, er svært alvorlig. Polen utsettes for et direkte press i form av migranter som sendes fra Aleksandr Lukasjenkos regime. Dette er for å ramme Polen og på sikt så splid og destabilisere Europa.

Polen er Norges allierte gjennom NATO. Under en telefonsamtale med sin polske kollega uttrykte den amerikanske utenriksministeren, Antony Blinken, sin fulle støtte til Polen. Denne støtteerklæringen har siden blitt fulgt opp av lignende uttalelser fra den amerikanske forsvarsministeren, Lloyd Austin. EU-kommisjonens president, Ursula von der Leyen, har beskrevet situasjonen som et hybridangrep fra Hviterusslands side.

Det er ikke like enkelt å spore den samme støtten fra den norske regjeringens side. Til Forsvarets forum den 17. november kritiserer Norges forsvarsminister Polen

og sier om håndteringen av situasjonen at det ikke er akseptabelt. Stiller regjeringen seg bak statsrådets uttalelse, og har regjeringen lagt seg på en annen linje overfor en alliert enn både USA og EU?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:03:16]: Det er et faktum at Polen er en av våre allierte, og Norge står selvsagt bak våre allierte, på samme måte som alle andre nasjoner. Det spørsmålet jeg besvarte, var et konkret spørsmål knyttet til en konkret hendelse, der jeg fremdeles i dag mener at måten den ble håndtert på, ikke var akseptabel. Det betyr selvfølgelig ikke at Norge ikke støtter våre allierte, men vi som nasjon må også ha en egen oppfatning om hvorvidt måter våre allierte reagerer på, er innenfor det vi synes er akseptabelt eller ikke, og det var det spørsmålet som ble besvart fra min side.

Hårek Elvenes (H) [10:04:00]: Det kan synes som litt raskt på labben å ta utgangspunkt i én enkelt hendelse når man står overfor et så komplekst bilde som Polen gjør på grensen til Hviterussland. Det er en kjensgjerning at flyktninger ofte er ofre for et kynisk spill gjennom organisert kriminalitet. Dette er sårbare mennesker som blir utnyttet av stater som ønsker å destabilisere NATO-land. Hvilket signal mener statsråden at man sender til autoritære ledere dersom europeiske land ikke støtter hverandre i denne typen spørsmål?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:04:42]: Situasjonen på grensen mellom Hviterussland og Polen er krevende. Den er krevende både for Hviterussland og for Polen, og det vi har sett i det siste, er at forholdene for disse flyktningene på grensen er blitt bedre ivaretatt også på hviterussisk side. Det må vi se som positivt. For oss er det viktig å bidra der vi kan bidra. I dette tilfellet er det nok foreløpig lite vi kan gjøre. Hvis dette er en del av en hybrid krigføring og organisert, er det uakseptabelt, og selvfølgelig skal de allierte stå bak dersom det blir nødvendig. Som sagt: Mitt svar gjaldt et konkret tilfelle hvor håndteringen fra polsk side, etter min oppfatning, ikke var sånn som den burde være, og det er det jeg har svart Forsvarets forum på.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingjerd Schou.

Ingjerd Schou (H) [10:05:48]: Høsten 2015 ble hele Europa rammet av en flyktningkrise, og i Norge husker vi den brå og også ukontrollerte migrasjonen over Storskog i Finnmark. Migranter ankom på sykler fra Russland i stort antall, og situasjonen ved Storskog hadde visse likhetstrekk med det som skjer på grensen mellom Hviterussland og Polen i dag. Autoritære ledere har lært at det er mulig å presse europeiske land. I mars 2020 åpnet f.eks. Tyrkia brått opp for migranter til Hel-

las over grensen i nord. Det er åpenbart at flykningene nå er hentet til Hviterussland for å sendes mot Polen. Ser ikke statsråden at dette er en form for hybrid krigføring, og at autoritære ledere forsøker å presse demokratiske land og destabilisere Europa?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:06:47]: Jeg tror vi skal være forsiktige med å konkludere nøyaktig hva som står bak. Det er mye som minner om hybrid krigføring i dette tilfellet, men å konkludere med at det er det, det ville jeg ikke uten videre gjort. Det som uansett er et faktum, er at det er en krevende situasjon å stå i for Polen på grensen til Hviterussland, og den krever oppmerksomhet fra alle. Det er en situasjon som vi også ser fort kan oppstå andre plasser. Jeg er helt enig med representanten i at den situasjonen vi hadde i 2015 på Storskog, kan minne mye om det vi nå ser på grensen mellom Hviterussland og Polen.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:07:50]: Statsråden kan bli stående – det ser jeg han gjør.

Jeg har et spørsmål, en oppfordring og en utfordring. Mange nordmenn tror at vi i hovedstaden har et luftvern som kan beskytte oss mot trusler fra luften. Det har vi ikke. Helt siden NIKE-batteriene ble nedlagt i 1991, har Oslos befolkning, våre samfunnsinstitusjoner og Det kongelige slott vært uten luftvern. Muren mellom øst og vest var revet, og i Norge hadde snakk om militære trusler gått av moten.

Paradoksalt nok var det omtrent på samme tid som NIKE-batteriene ble nedlagt, at norsk forsvarsindustri utviklet et av de ledende luftvernmiljøene i NATO, og det norskutviklede luftfartssystemet NASAMS er i dag levert til flere enn ti allierte og nærstående land. Salget av NASAMS har bidratt med eksportinntekter på nær 30 mrd. kr. Over 100 norske små og mellomstore bedrifter har vært eller er involvert i utviklingen av produksjonen av NASAMS.

Men paradoksene er flere. For samtidig som verken det norske forsvaret eller politikere har utvist noen vilje til eller interesse for å tilføre hovedstaden luftvern, har USA, med 9/11 i minne, siden 2005 hatt luftvern rundt sin hovedstad, Washington, D.C. Og i USA er det paradoksalt nok det norske luftvernet NASAMS som beskytter Kongressen, Det hvite hus og Pentagon. Vi har med andre ord den smått absurde situasjonen at norsk teknologi beskytter hovedstaden til vår viktigste allierte samtidig som vi selv ikke har noe luftvern som beskytter vår egen hovedstad.

Spenningen i verden øker, det er langt mindre forutsigbarhet, og behovet for luftvern er større enn noen gang. Det utvikles ny teknologi som muliggjør helt nye

luftbårne kapasiteter, som hypersoniske missiler og presisjonsstyrte våpen med lang rekkevidde. Så mitt spørsmål til forsvarsministeren er: Mener forsvarsministeren at vi har tilstrekkelig med luftvern over hovedstaden?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:09:43]: Det er helt riktig at NASAMS er et godt luftvern som er solgt til mange nasjoner, og det er også det luftvernet som vi har. Det er et deployerbart luftvern som kan deployeres på veldig kort tid, som det jevnlig øves på – deployering fra Ørlandet og til områder hvor det måtte være behov for luftvern, enten i forbindelse med øvelse, testing eller trening med luftvern. Det er også den modellen som Norge har lagt seg på for å beskytte kritisk samfunnsinfrastruktur. Om det skulle være nødvendig å beskytte hovedstaden på en eller annen måte med luftvern, vil det bli gjort med deployerbart NASAMS-luftvern. Så er det også kjent for representanten at luftvernkapasiteten vår skal økes, bl.a. på Evenes, hvor vi skal ha luftvern, og hvor det er et mål også på sikt å anskaffe langt-rekkende luftvern som har lengre rekkevidde enn NASAMS har.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:10:43]: Det var jo et ikke-svar fra statsråden. Det at de er mobile, hjelper lite hvis man får et missil over Oslo. Det tar litt tid å flytte på et system, så det er et ikke-svar.

Nå har Norge brukt 300 mrd. kr på å bekjempe covid-19 – vi har ennå ikke bekjempet det, men vi er alle enige om at det skal gjøres. Å anskaffe NASAMS koster 15 mrd. kr. De 300 mrd. kr gikk med til å kompensere næringsliv som ikke kunne produsere og selge varer som tidligere. 15 mrd. kr, altså 5 pst. av 300 mrd. kr, koster det, og vi kan da få næringslivet i gang, vi kan få arbeidsplasser – ikke minst i distriktene, som statsråden er opptatt av – og vi kan faktisk ha en positiv virkning og teknologiutvikling også for alternativ teknologi, som gjør at dette ikke er en utgift, men en utgift til inntekts ervervelse.

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:11:39]: Representanten Tybring-Gjedde er vel velkjent med at det er en plan om å utvide luftvernkapasiteten vi har. NASAMS er, som jeg sa i mitt første svar, et deployerbart luftvern som vil bli benyttet der det er behov for det. Vi har ikke stående luftvern – og skal heller ikke ha det – som er det representanten etterspør. Det har regjeringen ingen planer om. Det er heller ingen tidligere regjeringer eller stortingsflertall som har hatt planer om å etablere den type luftvern som representanten spør om. Det pågår videreutvikling av luftvernet, også av NASAMS, som vil være et framtidig godt luftvern for Norge.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:12:28]: Jeg synes det er et veldig skuffende og veldig overraskende svar fra statsråden. Hadde han stått fram som en statsmann, hadde han sagt: Dette skal vi få på plass, dette skal jeg som minister sørge for at vi får igangsatt.

Dette er en investering som jeg vil tro det er tverrpolitisk enighet om i denne salen – til og med ytterste venstre ville være enig i at vi trenger beskyttelse over hovedstaden. Likevel vil han ikke bruke det, men ha et mobilt system, som selvfølgelig tar lang tid å få på plass. Så jeg gjentar spørsmålet: Vil statsråden revurdere dette og stå fram som en minister som faktisk gjør noe annet? Ofte har vi opplevd at ministre er mer opptatt av å bli ferdige med statsrådsjobben og komme seg i ny jobb. Vil statsråden nå ta ansvar og virkelig gjøre noe som betyr noe for Forsvaret, og som betyr noe for de 700 000 menneskene som bor i denne byen, for samfunnsinstitusjonene og ikke minst for Det kongelige slott – å beskytte det, som alle andre hovedsteder gjør? Så velger altså statsråden å si: Dette er ikke så viktig for meg. Stemmer dette?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:13:21]: Det er en fullstendig feilskrivning av mitt svar. Vi har et godt forsvaret i Norge, og jeg synes det er påfallende at representanten Tybring-Gjedde velger å desavuere det forsvaret vi har, og måtene vi har valgt å beskytte både hovedstaden og resten av landet på. Det er ikke tilfellet at det tar lang tid å deployere det luftvernet vi har. Det tar kort tid, det er et luftvern som er i beredskap, og som kan brukes og settes inn der det er bruk for det, på kort tid.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:14:12]: Spørsmålet mitt går øg til forsvarsministeren, og det gjeld flyplassen på Evenes. Evenes er frå før ei sivil lufthamn og skal no øg bli base for F-35 kampfly og dei nye maritime overvakingsflya, P-8. Dette krev store investeringar og bygging av ny infrastruktur på Evenes. Så er det meldt om ikkje ubetydelege problem, no sist med støy knytt til F-35, men særleg når det gjeld dei maritime overvakingsflya. Det er snakk om utfordringar når det gjeld tilførsel av drivstoff, det er system for våpenlagring og armering av P-8-flya, det er hangarutfordringar, der det er snakk om å ha mellombels hangar i tre vintrar framover, og øg dei kjende problema som er knytte til turbulens, som kan bli særleg utfordrande når tunge, fullasta P-8-fly skal ta av derifrå.

Dei første P-8-flya blir, så vidt eg er kjend med, levert allereie i februar. Så spørsmålet mitt er: Korleis synest statsråden det går med framdrifta på Evenes, og meiner statsråden at Evenes vil kunna bli ein fullgod base for dei maritime overvakingsflya våre?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:15:53]: Det var for så vidt en god gjennomgang av noen av de utfordringene vi har på Evenes. Det er også bakgrunnen for at jeg har tatt initiativ til en ekstern gjennomgang av både økonomi og andre utfordringer som gjenstår på Evenes, for å være sikker på at vi kan få gjennomført Stortingets vedtak på en god måte. Prosjektet på Evenes skal gjennomføres på en så god måte som mulig, innenfor de rammer som Stortinget har satt. Så er det nok ingen tvil om at Evenes har sine begrensninger. Det er vel kjent at bl.a. undertegnede mener at det er andre flyplasser som ville ha vært bedre egnet som base enn Evenes er. Det betyr ikke at Evenes på noen måte er ubrukelig. Evenes blir en bra base både for de maritime overvåkningsflyene og for F-35. Men det er betydelige utfordringer – representanten har pekt på flere av dem – som vi nå er i gang med å se på hvordan vi kan løse på en best mulig måte.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:17:05]: Eg takkar for svaret og vil gjerne få høyra noko meir om denne eksterne gjennomgangen når det gjeld både økonomi og dei andre utfordringane. Kan statsråden seia noko om kva tid denne gjennomgangen blir klar? Og kan statsråden allereie no seia noko om det kan bli naudsynt å koma til Stortinget og be om auka rammer for å dekkja meir kostnader på Evenes?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:17:39]: Vi tar sikte på at den eksterne gjennomgangen skal være ferdig i februar. Det er i alle fall målsettingen, at vi skal kunne få gjort den på et par måneder over nyttår. Hvorvidt det blir nødvendig å komme tilbake til Stortinget, er det for tidlig å svare på. Det er ikke noen grunn til å legge skjul på at vi er helt oppunder taket på kostnadsrammen som er satt for Evenes, og det er betydelige gjenstående investeringer. Så jeg tar høyde for at det kan bli nødvendig å komme til Stortinget, men på det nåværende tidspunkt kan jeg verken bekrefte eller avkrefte at det vil være tilfelle.

Presidenten: Ingrid Fiskaa – til oppfølgingsspørsmål.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:18:20]: Når denne gjennomgangen kjem i februar, er det omtrent samtidig med at dei første P-8-flya blir leverte. Kva er planen for å få til ein så god overgang som mogleg, ei innfasing på Evenes? For det må jo vera klart allereie før denne gjennomgangen er ferdig.

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:18:53]: Det er etablert en midlertidig hangar for de første P-8-flyene som skal brukes inntil den permanente hangaren står klar. Den er nesten ferdig, og den vil være ferdig til fe-

bruar. Så når det gjelder midlertidige løsninger for å motta det første P-8-flyet, er man godt i rute med det som skal gjøres.

Det skal også etableres en midlertidig hangar nummer to. Der pågår også arbeidet. Der er man kommet noe kortere, men også den ser ut til å skulle være ferdig til fly nummer to ankommer.

Presidenten: Ingrid Fiskaa – til oppfølgingsspørsmål.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:19:24]: Eg takkar for svaret. Eg reknar med at statsråden vil koma til Stortinget straks denne gjennomgangen som er bestilt, er klar.

Når det gjeld desse mellombelse plashangarane, som det vel eigentleg er snakk om, er det framleis meininga at det skal vera ei ordning som gjeld i tre vintrar framover? Og korleis vurderer statsråden at det vil tilfredsstilla krava til òg å ha ei operativ evne for dei maritim overvakingsflya i mellomtida?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:20:06]: Den operative evnen vil bli ivaretatt. Det er klart at det ikke er en fullgod løsning på samme måte som de permanente hangarene er, men uansett hvor vi hadde etablert de maritime patruljeflyene, ville vi ha vært avhengig av en type midlertidige løsninger på et eller annet vis. Tidsrammen tatt i betraktning er det ikke så lett å se noen annen mulighet enn den som nå er etablert. Det blir en god løsning i den midlertidige fasen fram til en permanent hangar er på plass.

Presidenten: Geir Jørgensen – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:21:09]: Som nevnt i hovedspørsmålet skal flyplassen Evenes, som er en sivil lufthavn, dele flystripe med Forsvaret fra 1. januar. Evenes er en stor regional lufthavn i Nord-Norge. Det er 800 000 passasjerer årlig som flyr der, og i forrige uke kunne vi lese at flyselskapet Widerøe hadde gjort egne støymålinger på flyplassen. Dette gjelder jagerflyene F-35, som skal i operasjon fra Evenes fra 1. januar. Man målte altså skadelig støy på 138 desibel på utsiden av Widerøe-fly og 108 desibel inne i flyet. Her sier Widerøe at hvis denne støyen skal vedvare, må de vurdere å slutte å fly fra Evenes, for de kan ikke utsette sine kabinansatte, piloter og passasjerer for slik støy. Hva gjør statsråden med det?

Statsråd Odd Roger Enoksen (Sp) [10:22:19]: Vi kan ikke ha en situasjon der passasjerer eller ansatte på flyplassen skal risikere hørselskade på noen måte, så det må iverksettes tilstrekkelige tiltak.

Det er gjort litt ulike støymålinger. Multiconsult har gjennomført støymålinger på vegne av både Avinor og Forsvaret. De viser litt andre tall, men også disse er høye. Det er iverksatt noen avbøtende tiltak – om det er tilstrekkelig, er for tidlig å si, men det vil nå bli gjort ytterligere støymålinger og vurderinger av situasjonen på Evenes. Det drøftes mellom Avinor og Forsvarsdepartementet hvordan man skal løse støyutfordringene man har på Evenes.

Presidenten: Geir Jørgensen – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgensen (R) [10:23:11]: Da blir neste spørsmål: Det er også sånn at F-35 har en operativ karakter. De skal kunne ta av på kort varsel ved behov. Samtidig er Evenes en viktig regional lufthavn, og vi må forutsette at den sivile lufttrafikken må ha forrang. I tilfelle disse to tingene som står i motstrid til hverandre, ikke lar seg løse: Hva skal vike? Er det F35, som ikke kan ta av, eller er det flypassasjerene i Nord-Norge, som får et dårligere rutetilbud?

Statsråd Odd Roger Enoksen [10:23:52]: Erfaringsvis fra Bodø og med QRA har man gjennomsnittlig én til to utrykninger i uken. Vi forventer at det blir omtrent samme nivå på Evenes. I forbindelse med den typen oppdrag vil Forsvaret og F35 ha forrang. Da snakker man om at sivile fly eventuelt må vente med både å lande og å ta av. Det er en beredskapstid på fly som er veldig kort, noe som gjør at en utrykning vil ta relativt kort tid. Men det er også i disse tilfellene at støynivået er sterkest, i forbindelse med den typen oppdrag. Under trening, som det også vil være en god del av, vil Forsvaret måtte tilpasse sin aktivitet til den sivile lufttrafikken.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Guri Melby (V) [10:25:03]: I den ordinære spørretimen forrige uke sa statsråd Trettebergstuen på spørsmål fra meg om Norges holdning til diplomatisk boikott av OL i Beijing at hun og regjeringen ikke tror på diplomatisk boikott som virkemiddel. Den samme dagen landet NRK-journalistene Halvor Ekeland og Lokman Ghorbani på norsk jord etter nesten to døgn på glattcelle i Qatar. Det er bekreftet fra myndighetene i landet at de to ble arrestert på grunn av sitt journalistiske arbeid. Kulturminister Trettebergstuen var veldig tydelig på at hun var skuffet over FIFAs reaksjon på arrestasjonen, og noen dager senere var det et større oppslag i Klassekampen med statsråden der hun sa at det var uaktuelt for norske representanter å reise til fotball-VM i Qatar. Hun pekte bl.a. på arrestasjonen av NRK-journalistene som begrunnelse for at norske styresmakter

ikke ville være representert under mesterskapet, noe som jo kunne leses som at boikott likevel er et mulig virkemiddel ved denne typen idrettsarrangementer.

Jeg må si at jeg ble glad da jeg leste statsrådens uttalelser til Klassekampen, men på bakgrunn av statsråd Trettebergstuens svar i spørretimen forrige uke, og også på bakgrunn av de fakta at norske myndigheter heller ikke var representert i fotball-VM i Brasil i 2014 eller i Russland i 2018, står jeg igjen med følgende spørsmål: Er det det at Norge ikke kvalifiserte seg til VM, som er grunnen til at statsråden ikke skal reise dit, eller er det Qatars brutale behandling av gjestearbeidere, manglende pressefrihet og andre menneskerettsbrudd som gjør at statsråden mener at det er uaktuelt for norske representanter å reise til Qatar?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:26:43]: Takk for spørsmålet. Først vil jeg si at jeg deler representanten Melbys bekymring rundt de forholdene hun tar opp i Qatar. Det de to norske journalistene opplevde på sin arbeidsreise til Qatar, er en helt uakseptabel krenkelse av journalisters integritet og et angrep på den frie pressen. Det har norske myndigheter reagert på. Så er det riktig, som representanten Melby sier, at jeg er svært skuffet og opprørt, vil jeg si, over den manglende reaksjonen fra FIFA på det som har skjedd. Her hadde FIFA en god anledning til å stå opp for viktige, grunnleggende menneskerettigheter – en anledning de ikke bruker.

Men jeg tror nok også at representanten Melby bør lese Klassekampen-oppslaget igjen. Jeg har svart at nei, det er ikke aktuelt for meg å reise til Qatar. Det er heller ikke, så vidt jeg vet, aktuelt for andre representanter for norske myndigheter å delta, og bakteppet for det er først og fremst at Norge ikke er kvalifisert. Vi har ikke for vane å la oss representere på internasjonale idrettsarrangementer der Norge ikke deltar. Det er bakteppet for det. Det foreligger ingen planer om noen form for diplomatisk boikott av fotball-VM i Qatar fra norske myndigheters side. Som for den forrige regjeringen, som representanten Melby satt i selv for noen uker siden, er ikke dette med boikott en linje som denne regjeringen, eller Norge, har tradisjon for å føre.

Guri Melby (V) [10:28:26]: Da vil jeg igjen presisere at meg bekjent var det ingen offisiell linje fra den forrige regjeringen knyttet til det med boikott. I Venstre mener vi definitivt at det er et virkemiddel som bør brukes. Statsråden sier at hun er svært skuffet over FIFAs manglende reaksjon. Det er veldig lite som tyder på at de forholdene som veldig mange har påpekt at må utbedres i Qatar for at det skal være akseptabelt å holde et større internasjonalt mesterskap der, har blitt utbedret.

En ting er at statsråden uttrykker at hun er skuffet over FIFA, men spørsmålet mitt er egentlig: Hva er det statsråden kommer til å gjøre? Hvordan har statsråden tenkt å bruke sin egen og ikke minst norske myndigheters påvirkningskraft for å bidra til å bedre situasjonen bl.a. for gjestearbeidere i Qatar, for å sikre pressefrihet og ikke minst for å sikre tryggheten til dem som reiser dit?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:29:24]: Jeg er veldig opptatt av menneskerettighetssituasjonen i Qatar. Det er noe hele regjeringen og norske myndigheter stiller seg bak. Som representanten Melby også vet, har norske myndigheter reagert på det som våre to NRK-journalister opplevde i forrige uke, da de ble arrestert på jobb. På ulike måter har norske myndigheter reagert på det overfor myndighetene i Qatar.

Det er også slik at den norske idretten har reagert overfor Det internasjonale fotballforbundet, FIFA. Jeg er i min dialog med idretten veldig tydelig på, i de samtalerne vi har, at de verdiene som norsk idrett forfekter, åpenhet, grunnleggende menneskerettigheter, pressefrihet osv., er noe som norske myndigheter også stiller seg bak, noe som vi ønsker, og noe som vi støtter at idretten tar opp.

Så norske myndigheter har allerede tatt opp de konkrete sakene, og vi kommer til å fortsette å ta opp menneskerettighetssituasjonen i vår dialog med Qatar.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Guri Melby.

Guri Melby (V) [10:30:36]: Det er vel kanskje ting som kan tyde på at de metodene vi så langt har brukt overfor Qatar og overfor FIFA, ikke har fungert særlig godt og ikke har vært veldig effektive, men det er selvsagt alltid betryggende å høre at norske myndigheter har reagert.

I forrige uke hadde parlamentet i Storbritannia en litt lignende diskusjon knyttet til OL i Beijing. Der var svaret fra den britiske regjeringen: Foreløpig er ingen billetter kjøpt. De har altså ikke avklart at de vil gå inn for boikott, men de har heller ikke avvist det. I USA har president Joe Biden tatt initiativ til en debatt om boikott. Spørsmålet er da: Gitt den avvisende holdningen statsråd Trettebergstuen har vist så langt, hvor mange av våre nærmeste allierte må gå inn for boikott for at vi i det hele tatt skal løfte diskusjonen her i Norge?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:31:33]: Det er ikke en aktuell linje for norske myndigheter å boikotte OL. Det har heller ikke vært linjen til noen andre regjeringer – og heller ikke linjen til den regjeringen Guri Melby selv representerte. Vi har ingen tradisjon for å

boikotte internasjonale idrettsarrangementer. Jeg mener det er en uklok linje å innta. Tvert imot har Norge en rik tradisjon for å føre dialog med andre land, også om vanskelige spørsmål. Vi slutter ikke å snakke med folk i kampen for menneskerettigheter og ytringsfrihet. Det samme som jeg nettopp forklarte om VM i Qatar, gjelder også OL.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:32:38]: Kultur, idrett og frivillighet utgjør Norges største folkebevegelse. Det bidrar til god folkehelse, deltakelse og inkludering, og det skaper lokalt engasjement og fellesskap. For Høyre er kulturlivet, frivilligheten og idretten selvstendige byggesteiner i de mange lokalsamfunnene våre, og vår jobb er bl.a. å sikre et mangfold av finansieringskilder. Regjeringen skriver selv at det er et mål å sikre god finansiering av og stor frihet for frivilligheten, men den praktiske politikken så langt viser en annen virkelighet. For å innfri løftet om full lønnskompensasjon – hvor den nye regjeringen har lagt på 150 mill. kr på toppen av Solberg-regjeringens allerede 1 750 mill. kr – kutter regjeringen dramatisk andre steder. Regjeringen avvikler fritidskortet for å spare 400 mill. kr og legger ned gaveforsterkningsordningen, som innbrakte over 800 mill. private kroner til kultur og frivillighet i 2020.

Men de gir seg ikke der. De reduserer også grensen for skattefradrag på gaver til frivilligheten fra 50 000 til 25 000 kr. Dette vil resultere i en dramatisk reduksjon i private donasjoner til frivillighetens mange aktiviteter. For oss i Høyre er det åpenbart at den nye regjeringen nå lurar frivilligheten trill rundt. Å måtte betale rundt 1 500 mill. kr i tapte inntekter for å finansiere 150 mill. kr til full momskompensasjon er en dårlig byttehandel.

I valgkampen diskuterte jeg gaveforsterkningsordningen med statsråden flere ganger, og hun sa hver gang at det var mer fornuftig og treffsikkert eventuelt å øke grensene for skattefritak på gaver. Da er spørsmålet: Har kulturministeren møtt veggen i eget parti? Er det et arbeidsuhell? Jeg spør fordi Senterpartiet, som Arbeiderpartiet sitter sammen med i regjering, har programfestet å trappe opp beløpsgrensen og også å åpne opp for å inkludere lokale lag og foreninger i ordningen.

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:34:34]: Denne regjeringen er svært opptatt av gode rammevilkår for kultur, idrett og frivillighet. Det er denne regjeringen som også leverer på de viktigste kravene til frivilligheten. Innføring av full momskompensasjon – ikke bare for 2022, men vi er så ivrige at vi innfører det allerede for i år i nysalderingen – er noe som kommer lag og foreninger over hele landet til gode. De får mer å rutte med.

Det er ikke slik at en avvikling av gaveforsterkningsordningen gjør at 800 mill. private kroner forsvinner. Nei, disse givene kommer til å fortsette å gi. Det vi tar bort, er den forsterkningen som myndighetene hittil har gitt over statsbudsjettet. Vi mener at det er grunnleggende urettferdig at det eneste kriteriet for å motta en sum penger fra statsbudsjettet skal være at man allerede er god til å tiltrekke seg private penger. Disse pengene, som vi nå endrer på innretningen av i gaveforsterkningsordningen, skal brukes på kultur, men de skal fordeles etter mer rettferdige kriterier.

Det er heller ikke slik at avviklingen av fritidskortet – eller mangel på utvidelse av fritidskortet – er et signal om at vi ikke ønsker mer tilgjengelige fritidstilbud for barn og unge. Tvert imot har denne regjeringen en mer treffsikker politikk når det gjelder å gi barn og unge mulighet for deltakelse, f.eks. gjennom nye og utvidede søkeordninger – som min barne- og familieministerkollega har ansvaret for – der kommunene kan søke om penger til å dekke deltakelsesavgift og den type ting for barn og unge i kommunen.

Tage Pettersen (H) [10:36:21]: Nå var det for så vidt skattefritaket som var spørsmålet. Det kom som en stor overraskelse på veldig mange at regjeringen nå ønsker å halvere den ordningen.

I et innlegg i Vårt Land skriver bl.a. Kreftforeningen, Norges Blindforbund, Norges idrettsforbund og Flyktningshjelpen at skattefradrag har fungert godt som et insentiv til å øke bidrag fra både personer og næringsliv. I 2019 fikk 870 000 givere fradrag for gaver på over 4 mrd. kr. Regjeringens anslåtte besparelse på 100 mill. kr årlig kan potensielt bety mer enn 400 mill. kr i tapte gaveinntekter, ifølge frivilligheten selv.

Frivillighet Norge skriver på sin nettside at de ønsker at også gaver til lokale lag og foreninger skal inkluderes, og at grensen skal økes, men regjeringen går motsatt vei. Får ikke kulturministeren litt vond smak i munnen når regjeringen nå kutter dramatisk i to andre ordninger som stimulerer til privat medfinansiering, for å finansiere det ene løftet man innfrir?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:37:24]: Det er ikke slik at vi avskaffer skattefradraget for private gaver til frivillige organisasjoner. Nei, vi senker grensen fra 50 000 til 25 000 kr. Hvis vi ser på hvem som nyter godt av den ordningen, kan vi se ganske tydelig at de aller fleste som gir gaver til frivillige lag og foreninger, holder seg godt unna den 25 000-kronersgrensen som vi opprettholder i vårt budsjett. Det vil være skattefradrag opp til 25 000 kr, men ikke opp til 50 000 kr, slik forrige regjering hadde. Men det vil altså allikevel være slik at de fleste som nyter godt av ordningen, vil fortsette å nyte godt av den.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tage Pettersen.

Tage Pettersen (H) [10:38:14]: Det er greit å registrere at bekymringen fra de humanitære organisasjonene tydeligvis ikke har nådd inn i Kulturdepartementets kontorer.

Tilbake til gaveforsterkningsordningen: Solberg-regjeringen etablerte den i 2014 ikke for å stimulere bare givene, men også for å stimulere institusjonene til å bidra til privat finansiering i tillegg til den offentlige. Ordningen har bidratt med 2,6 mrd. private kroner så langt, og over 2 500 små og store tiltak over hele landet har mottatt støtte. Noen eksempler fra mitt eget fylke er Fargespill, Håpets katedral og Oslofjordens Friluftsråd. Jeg synes 25 000 offentlige kroner er en fornuftig investering for å få de private til å bidra med 100 000 kr i tillegg. Både Museumsforbundet og Sykehusklavnene har advart mot dette i valgkampen.

Når kulturministeren nå mener at disse private pengene er en uting, samtidig som de har lovt at 1 pst. av statsbudsjettet, som de riktignok ikke klarer å definere, skal gå til kultur, vil jeg spørre om bortfallet av disse private millionene, eller nærmere sagt milliardene, skal kompenseres i tillegg.

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:39:19]: Jeg tror ikke representanten egentlig kjenner godt nok til den gaveforsterkningsordningen de selv opprettet, og hvordan den fungerer. Det er altså ingen bevis på at gaveforsterkningsordningen har bidratt til at flere private har gitt penger til kulturen. Det eneste gaveforsterkningsordningen har ført til, er at de som allerede mottar private penger, også gjør det fra staten. Tvert imot sier veldig mange givere, enten det er private, bedrifter, enkeltpersoner eller stiftelser, at gaveforsterkningsordningen ikke er noe insentiv for dem til å gi penger til kulturen; det ville de gjort uansett. Det er ikke slik at de private pengene forsvinner ved at gaveforsterkningsordningen legges ned.

De 75 mill. kr som forrige regjering i år brukte på gaveforsterkning, skal vi bruke på kulturtilbud, men med en bedre sosial og geografisk spredning enn gaveforsterkningsordningen sørget for.

Presidenten: Kathy Lie – til oppfølgingsspørsmål.

Kathy Lie (SV) [10:40:32]: Vi er enig i at gaveforsterkningsordningen er uhensiktsmessig, og vi er med på at den bør avvikles. Den tar jo 70 mill. kr av tippemidlene. Kulturens andel av tippemidlene har over tid blitt fordelt til stadig flere formål som tidligere har hatt eller burde ha hatt faste plasser på statsbudsjettet. Vi har i lengre tid tatt til orde for at man bør rydde opp i kultu-

rens andel av spillemidlene, og det mener vi vil gi mer penger til frivillighet og et mangfoldig kulturliv.

Mitt spørsmål til kulturministeren er: Vil kulturministeren i sammenheng med avviklingen av gaveforsterkningsordningen ta initiativ til å gjøre en opprydning i kulturens andel av spillemidlene? Og har kulturministeren i så fall en plan for når dette kan skje?

Statsråd Anette Trettebergstuen [10:41:33]: Jeg deler fullt ut oppfatningen til representanten om at den forrige, høyrestyrte regjeringen i åtte år brukte tippemidlene som en saldering for kulturbudsjettet. De dyttet stadig flere prosjekter og tiltak fra statsbudsjettet over på tippemidlene. Det var vi sterkt uenig i, for tippemidlene skal fordeles etter tippenøkkelen. Da man dyttet flere tiltak, som gaveforsterkningsordningen, over på tippemidlene, spiste det av kulturtiltak for kommuner, lag og foreninger over hele landet.

Når vi nå avvikler gaveforsterkningsordningen, kommer den til å bli fordelt til kulturens andel av tippemidlene, etter en rettferdig fordeling. Jeg kan også love representanten at det nå vil være slutt på å saldere statsbudsjettet ved å dytte tiltak over på tippemidlene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Tor André Johnsen (FrP) [10:42:45]: Dette spørsmålet er til landbruksministeren.

Fram til 1996 var det et meierimonopol i Norge, hvor giganten Tine var i en særstilling. Tidligere landbruksminister Gunhild Øyangen fra Arbeiderpartiet tok grep og prøvde å endre på dette, og åpnet for at meierimarkedet skulle få konkurranse, slik at giganten Tine kunne få konkurrenter. Dette har vært viktig både for norske melkebonder, for norsk meierisektor og ikke minst for forbrukeren.

Tine har fått konkurrenter som Synnøve Finden, Q-Meieriene og Rørosmeieriet. Men selv om det har gått hele 25 år siden norske myndigheter åpnet for konkurranse innen meierisektoren, har det skjedd veldig lite, og giganten Tine er fortsatt i en helt unik særstilling.

Jeg vil anta at landbruksministeren fra Senterpartiet også er opptatt av bedre rammevilkår for meierisektoren, økt produksjon, økt videreføring og økt konkurranse, basert på norsk melk i Norge, for det er viktig at det skal være norsk melk i Norge, produsert i Norge. Dessverre har utviklingen gått i motsatt retning. Tine flagget f.eks. ut produksjonen av jarlsbergost, noe som førte til at vi fikk en såkalt overproduksjon av melk i Norge, og melkeproduksjonen ble til og med kuttet med omtrent 100 millioner liter, selv om aktører som Synnøve Finden ønsket mer melk. Q-Meieriene og Rørosmeieriene har mistet fraktstøtten, og Synnøve Finden har vel aldri hatt noen fraktstøtte. Som Q-Meieriene nylig

uttalte, er dette rett og slett krise, og Q-Meieriene varsler at de faktisk kan forsvinne. Så alvorlig er det.

Hva vil ministeren gjøre for å sørge for bedre rammevilkår, økt videreføring av norsk melk i Norge og økt konkurranse i meierisektoren – til beste for norsk landbruk og også, selvfølgelig, til beste for forbrukeren, for deg og meg og for vanlige folk, for å bruke regjeringens terminologi?

Statsråd Sandra Borch [10:44:52]: Takk for spørsmålet.

Først og fremst vil jeg si at denne regjeringen, og også Senterpartiet, selvfølgelig er for konkurranse i meierisektoren.

Jeg vil også benytte anledningen til å si at det var den forrige rød-grønne regjeringen som i 2007 innførte de konkurransefremmende tiltakene for meierisektoren, innenfor prisutjamningsordningen. De har snart virket i 15 år, og det er bra. Nå har vi i Hurdalsplattformen sagt at vi skal evaluere denne ordningen. Før vi gjør det, skal vi selvfølgelig skaffe oss et godt faktagrunnlag i saken. Vi har allerede startet dialogen med aktørene, både med næringen selv, med industrien og også med kjedene. Hurdalsplattformen sier også at vi gradvis – la meg understreke gradvis – skal fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene i prisutjamningsordningen.

Så vil jeg bare berolige representanten med at denne regjeringen er opptatt av norsk landbruk, og denne regjeringen leverer på norsk landbruk fra dag én. Over 1 mrd. kr har i denne tilleggsproposisjonen gått til Landbruks- og matdepartementet. Det vitner om en regjering som ønsker å satse på norsk matproduksjon, som ønsker å verne om rammevilkårene i næringen, og som ønsker å beskytte samvirkene for at vi skal kunne ha matproduksjon i hele landet, noe som er en viktig forutsetning for denne regjeringen.

Tor André Johnsen (FrP) [10:46:23]: Takk for svar et.

Det var faktisk litt mer positivt enn jeg hadde forventet. Ministeren er tydelig på at en vil satse på økt norsk melkeproduksjon, og at fokuset på konkurranse ligger fast. Jeg er veldig glad for at ministeren også spesielt nevner forliket fra 2007, for det var veldig viktig. Der var intensjonen nettopp å styrke konkurransen i meierisektoren. Jeg er også glad for at ministeren gjentok flere ganger at det skal være en gradvis – kanskje – utfasing. Jeg hadde fryktet at det skulle skje fort, men det aller beste er at det ikke skjer noen utfasing av noen konkurransefremmende tiltak.

Jeg er litt bekymret når ministeren sier at samvirkene skal ligge fast eller ligge i grunnen. Hvis vi ser på giganten Tine, hadde de vel 10–12 mrd. kr i omsetning årlig for noen år tilbake, og nå har de passert 25 mrd. kr.

Det ligger på det nivået, og konkurrentene er mikroskopiske.

Vil ministeren i det videre arbeidet nå se på PU-ordningen og sørge for at en kan sette ned et utvalg hvor aktørene i næringen, som Q-Meieriene, Synnøve Finden og Rørosmeieriet, får delta i prosessen med å forme konkurransefremmende tiltak og rammevilkårene for næringen framover?

Statsråd Sandra Borch [10:47:32]: Det er jo hyggelig at representanten er positivt overrasket over denne regjeringen og at vi ønsker å satse på norsk landbruk. Vi er tydelige på at vi ønsker en ny kurs for norsk landbrukspolitikk, men samtidig vil jeg understreke viktigheten av at det er samvirkene som er grunnmuren i hvordan vi har bygd opp landbruksnæringen i dette landet. Det er samvirkene som er grunnlaget for at vi kan ha matproduksjon i hele dette landet, for at vi kan ha melkeproduksjon i Finnmark, og for at vi kan ha melkeproduksjon i Agder. De er grunnlaget for at vi nettopp har matproduksjon i hele det fantastiske landet vårt.

Så vil jeg bare påpeke at jeg selvfølgelig skal ha dialog med aktørene i næringen framover om hvordan vi kan innrette virkemidlene på en best mulig måte, også de konkurransefremmende tiltakene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tor André Johnsen.

Tor André Johnsen (FrP) [10:48:34]: Jeg blir jo litt mindre positiv etter det andre svaret til ministeren når hun gjentar «samvirkene» så mange ganger. Å ha dialog med aktørene i næringen er ikke det samme som virkelig å ta dem med i et råd eller et utvalg for at de skal være med på å fastsette rammevilkårene og konkurransefremmende tiltak.

Jeg lurer egentlig på om ministeren forstår viktigheten av at en har flere aktører enn bare samvirkene, som jeg vet at ministeren fra Senterpartiet er veldig glad i. Har hun sett at det har vært en fordel at man har fått innovasjon og nyskaping av nye produkter ved at en har konkurrenter til giganten Tine? Og vil Q-Meieriene, Synnøve Finden, Rørosmeieriet og eksterne aktører bli tatt med i et utvalg som virkelig kan jobbe for nye regler, og kanskje gå gjennom PU-ordningen for å se på hele ordningen, bl.a. hvordan prisutjevningen for melk fungerer – og ikke bare ta et møte med aktørene og lytte til dem, med en slags uformell dialog, men være litt mer formalisert i et konkret utvalg?

Statsråd Sandra Borch [10:49:36]: Jeg vil takke for muligheten til å oppklare en av de mest gjentatte feilslutningene i PU-ordningen. Ordningen er jo designet for å ta ut målpris for melk og sikre lik melkepris for

bonden, uavhengig av hva melken brukes til, og hvor melkeprodusenten er lokalisert. PU-ordningen er selvfinansierende i dag, og det betales avgift for melk som selges som drikkemelk, og det gis tilskudd til melk som benyttes til ost, smør og tørrmelk.

Rørosmeieriet og Q-Meieriene er også viktige aktører i markedet i dag, og det skal de fortsatt være.

Jeg hører at representanten er veldig opptatt av et utvalg. Jeg har nå startet i denne rollen med å invitere aktørene inn til samtale. Selvfølgelig skal de være med i dialogen videre, og vi skal nå skaffe oss et godt faktagrunnlag. Hurdalsplattformen er tydelig på hvor vi vil med norsk landbrukspolitikk, og det er i en helt annen retning enn forrige regjering ville.

Presidenten: Terje Halleland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Halleland (FrP) [10:51:00]: Det er for så vidt positive signaler fra statsråden når det gjelder å opprettholde ordningen. Vi vet at det på meierisektoren har vært store utfordringer. Vi har hatt jarlsbergost, som vi har faset ut hele produksjonen av, noe som har ført til mindre behov for melk i Norge. Vi fikk en koronasituasjon, som gjorde at behovet for innenlands produksjon av melk økte. Da trenger vi stabile, gode rammevilkår. Vi trenger å opprettholde konkurransen. Det forstår jeg også på statsråden at hun ønsker å gjøre. Er det da sånn å forstå at de aktørene som er aktive på meierisektoren i dag, kan stole på at de betingelsene de har i dag, blir opprettholdt videre framover?

Statsråd Sandra Borch [10:52:00]: Som jeg har vært inne på, har de konkurransefremmende tiltakene funket i snart 15 år. Det er på tide å ta en evaluering av dem. Og som jeg også flere ganger har vært inne på, vil vi skaffe oss et godt faktagrunnlag nå framover og ha god dialog med aktørene om alle ordningene innenfor konkurranse. Så er vi tydelige på i Hurdalsplattformen at vi gradvis – og la meg understreke det – kan fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene i prisutjæmningsordningen.

Presidenten: Lene Westgaard-Halle – til oppfølgingsspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:52:56]: Nå ble det jo veldig trivelig her med masse enighet om at ting ikke skal kuttes over natten, ting skal gjøres gradvis, og at distribusjonstilskuddet ikke plutselig skal bli borte. Det er bare ett problem med det: Det er allerede fjernet. Det ble fjernet 1. november, så vi har et månedsjubileum i dag for den fjerningen. Alt pratet om dialog og å skaffe faktagrunnlag og at dette skal gjøres gradvis, er veldig fint, men det gjelder ikke distribusjonstilskuddet og det

som hovedspørsmålsstilleren stilte spørsmål om. Det er allerede fjernet, det er allerede et problem for Q-Meieriene, det er allerede et problem for Tine, men når jeg hører ministeren snakke nå, høres det ut som om dette skal gjøres gradvis. Så mitt spørsmål er: Betyr det at mens klagesaken nå behandles i departementet, settes denne utfasingen på pause, og at man faktisk skal ha dialog, skal samle faktagrunnlag og skal gjøre dette gradvis?

Statsråd Sandra Borch [10:53:52]: Jeg tror det er viktig med litt fakta, og ikke minst å gjenta tidslinjen i denne saken. Distribusjonstilskuddet ble det varslet om allerede i februar, under representantens regjering. Vedtaket i Landbruksdirektoratet ble også gjort under representanten Westgaard-Halles regjering. Nå ligger det en klage på mitt bord, så jeg kan dessverre ikke kommentere denne saken spesielt. Men det jeg kan si, er at departementet i går besluttet å innvilge Q-Meieriene utsatt iverksettelse av Landbruksdirektoratets vedtak, og vi har også gjort det samme for Rørosmeieriet, i påvente av behandlingen av klagen som ligger i direktoratet nå.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:54:59]: Det er tøffe tider for vanlige folk akkurat nå. Strømprisene er historisk høye, rentene øker, og nå sørger Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen for høyere skatter for lavtlønte over hele landet. Da er det ekstra interessant å lese sluttprotokollen fra tilleggsforhandlingene med jordbruket, hvor det står:

«Partene viser samtidig til at om lag 2/3 av jordbrukets inntekter er markedsinntekter og at økning i markedsinntektene også må bidra til inntektsdannelsen.»

Hvis vi skal oversette det til norsk, betyr det økte matvarepriser for vanlige folk.

Etter åtte år med Høyre i regjering kan vi lese på Senterpartiets nettsider at Norge er i nærheten av å ha verdens billigste mat regnet i forhold til inntekt.

Betyr det at regjeringen legger opp til økte matpriser for vanlige folk i årene som kommer?

Statsråd Sandra Borch [10:55:59]: Først vil jeg si at det ikke er regjeringen som bestemmer matprisene, det er markedet. Og så ser vi en utfordrende situasjon rundt strømpris og på andre områder som er alvorlige også for næringen. Representanten nevner tilleggsforhandlingene, som denne regjeringen faktisk leverte på fra dag én, nettopp for å kompensere bøndene for de ekstra utgiftene de har hatt til gjødsel og andre utfordringer – fra dag én. Vi har også sagt – hvis man leser videre i

protokollen – at vi vil komme tilbake med kompenserende tiltak på strøm og gjødsel også i de jordbruksforhandlingene vi skal i gang med til våren.

Når det gjelder matvareprisene, som representanten er inne på, kommer to tredeler av inntektene til bonden fra markedet. Her vil jeg igjen si at hele næringen har et ansvar; bonden har et ansvar, industrien har et ansvar, og ikke minst har matvarekjedene et ansvar for de økte kostnadene for bøndene. Så en jevnere fordeling er noe som denne regjeringen er opptatt av, og som vi også har slått fast i Hurdalsplattformen.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:57:18]: Jeg føler ikke helt at jeg fikk svar på spørsmålet, så jeg prøver meg med en litt annen vri. Senterpartiet hevder på nettsidene sine at vi har nær verdens billigste mat – for så vidt en interessant påstand, for faktum er at norske matvarepriser er blant Europas høyeste for flere matvaregrupper. Eksempelvis lå prisnivået for gruppene melk, ost og egg, brød og kornvarer og frukt og grønnsaker henholdsvis 74, 67 og 58 pst. over gjennomsnittet i EU. Norske kjøttpriser lå samlet 55 pst. over EU-snittet. Mener statsråden at det er riktig at norske matvarepriser økes?

Statsråd Sandra Borch [10:57:55]: Først vil jeg si at man kan stille spørsmål på veldig mange måter, men jeg kan også svare på en annen måte enn representanten. Vi i Norge bruker 11 pst. av inntekten vår på mat – det er faktisk noe av det laveste i Europa. Samtidig opplever nå hele næringslivet økte kostnader, og det vil nødvendigvis måtte gi seg utslag i økte priser framover. Men staten skal også gjennom denne kompensasjonen bidra til at hele kostnadsøkningen ikke må tas ute i markedet, og det er en veldig viktig presisering fra denne regjeringen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Lene Westgaard-Halle.

Lene Westgaard-Halle (H) [10:58:36]: Jeg skjønner at jeg ikke får svar på spørsmålet.

Bøndernes inntekter skal øke, der tror jeg kanskje statsråden og jeg er enige, og det er mange gode grep som kan gjøres. Foreløpig er regjeringens interesse på markedssiden ganske fraværende, men vi i Høyre er selvfølgelig veldig glad for å kunne hjelpe regjeringen lite grann på vei. Nye, innovative og teknologiske løsninger har de siste årene vokst fram og blomstret nettopp i landbruket. Smart landbruk og agroteknologi skaper nettopp økte markedsinntekter gjennom mer moderne, klimavennlig og teknologisk landbruk. Konsulentselskapet McKinsey mener at digitalisering av landbruket kan utløse mer enn 500 milliarder dollar i GDP innen 2030. Inntekts- og eksportpotensialet er altså

enormt. Høyre vil doble agritech-næringens bidrag til eksportinntekter innen 2030. Hurdalsplattformen, derimot, omtaler ikke agritech med et eneste ord – ikke ett.

Vil statsråden støtte Høyres initiativer for å nå agritech-målet for 2030?

Statsråd Sandra Borch [10:59:33]: Jeg kan berolige representanten med at jeg var på Agroteknikk-messen på Lillestrøm i helgen. Utrolig mye bra skjer i næringen.

Denne regjeringen har, i motsetning til forrige regjering, vært opptatt av å fylle verktøykassen til næringen med verktøy for at de også skal kunne bidra til å ta en del av omstillingen. Det leverer vi på nå. Vi oppretter Bionova, som skal være et virkemiddel for landbruket. Denne regjeringen er opptatt av landbruk og også av den teknologiske utviklingen som finnes der ute. Da må vi heie fram sånne typer tiltak, og så må staten bidra med ressurser. Det gjør denne regjeringen. Det gjorde ikke forrige regjering.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er dermed omme.

Sak nr. 2 [11:00:22]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 5, fra representanten Bengt Rune Strifeldt til fiskeri- og havministeren, vil bli tatt opp av representanten Terje Halleland.

Spørsmål 9, fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 11, fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministerens, er trukket tilbake.

Spørsmålene 13, 14 og 15, fra henholdsvis representantene Mudassar Kapur, André N. Skjelstad og Tore Vamraak til kommunal- og distriktsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden har sykdomsforfall.

Spørsmål 16, fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal- og distriktsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 20, fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Mímir Kristjánsson (R) [11:00:57]: Jeg mistenker at jeg vet svaret på dette spørsmålet allerede, men jeg

tenkte at statsråden skulle få briljere litt, så jeg spør likevel:

«Når kan vi forvente at regjeringen vil reversere sosiale kutt i barnetillegget for uføre og brillestøtte til barn, slik Arbeiderpartiet og Senterpartiet forplikta seg til å gjøre i løpet av kort tid i valgkampen?»

Statsråd Hadia Tajik [11:01:19]: Dette er avklart i budsjettforhandlingane mellom Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV, så det står vel eigentleg berre att for Stortinget å behandla det her i plenum.

Mímir Kristjánsson (R) [11:01:32]: Takk for svaret fra statsråden. Sist jeg var her, sammenlignet jeg Arbeiderpartiet med insektet i Franz Kafkas «Forvandlingen». Det var litt uhøflig, kanskje, men jeg er glad for at Arbeiderpartiet har kommet seg på beina igjen, for å si det på den måten.

Når jeg først har statsråden her, vil jeg likevel benytte anledningen til å stille spørsmål om hva som vil skje 1. januar, når de ordningene som er vedtatt med hensyn til forbedring av dagpengeordningen, løper ut. Det statsministeren var veldig tydelig på her i Stortinget i går, var jo at pandemien og krisen ikke er over. Da er jo spørsmålet om pandemien og krisen skal være over for de arbeidsløse fra 1. januar, da vi – dessverre – kan vente oss at tusenvis på tusenvis vil falle ut av dagpengeordningen etter hvert som månedene går.

Statsråd Hadia Tajik [11:02:29]: Eg har anteke at det må vera ein viss samanheng mellom det opphavlege spørsmålet og oppfølgingsspørsmålet – det er jo opp til presidenten òg å ta stilling til. Men eg kan iallfall forsikra representanten Kristjánsson om at me følgjer situasjonen på arbeidsmarknaden og knytt til pandemien tett, og vil sjølvstøtt vera opptekne av å sikra at me har dei ordningane som trengst, under dei omstenda som måtte vera.

Mímir Kristjánsson (R) [11:02:53]: Takk for det.

Spørsmål 2

Anna Molberg (H) [11:03:08]: «Regjeringens Hurdalplattform stadfester at pensjonssystemet må være bærekraftig og stimulere til arbeidsdeltakelse. Nå varsler regjeringen å trekke tilbake Solberg-regjeringens forslag om å heve aldersgrensen i staten fra 70 til 72 år. Dagens 70-åringar er ikke de samme som for 40 år siden, vi er friskere og vi lever lengre. Flere statsansatte ønsker å jobbe lengre enn hva loven åpner for i dag.

På hvilken bakgrunn mener statsråden at det stimulerer til arbeidsdeltakelse når regjeringen ikke vil heve aldersgrensen for å stå i jobb?»

Statsråd Hadia Tajik [11:03:46]: Den gjennomsnittlige avgangsalderen i staten er under 65 år. Det er få tilsette som jobbar til dei er 70 år. Difor er det mykje viktigare at me legg til rette for at fleire vert i arbeid gjennom 60-åra, enn at me hevar aldersgrensa.

Denne regjeringa meiner det er grunn til å leggja vekt på at både sysselsetjingsutvalet og eit stort fleirtal av høyringsinstansane var ueinige i forslaget om å auka aldersgrensa til 72 år. Eg må minna om at det var Høgre som sette ned dette sysselsetjingsutvalet, og her synest eg dei burde lytta til anbefalingane frå utvalet.

Denne regjeringa legg særleg vekt på at mange høyringsinstansar på både arbeidsgjevar- og arbeidstakarsida meiner at ein må halda aldersgrensa på 70 år for å unngå uverdige og konfliktfylte avgangar frå arbeidslivet. Det vil vera ei stor påkjenning å oppleve at ein vert pressa ut av arbeidslivet eller får arbeidsoppgåver tekne frå seg på slutten av yrkeslivet. Ei fastsett aldersgrense på 70 år er ein ryddig måte å unngå det på.

Endringane i pensjonssystemet dei seinare åra har bidratt til at fleire ønskjer å stå lenger i arbeid, og det er veldig bra. Men me treng òg eit arbeidsliv der fleire klarer å stå lenger i arbeid. Denne regjeringa vil sjå på andre grep enn å auka aldersgrensa for å få dette til, sånn som både sysselsetjingsutvalet og fleire av høyringsinstansane har oppfordra til.

Sånn reglane er i dag, er det fullt mogleg for statstilsette å jobba heilt til dei er 75 år, når arbeidsgjevaren og den tilsette er einige om det. Det kan vera grunn til å sjå på om denne moglegheita i aldersgrenselova kan verta nytta oftare. Fleire av høyringsinstansane peikte i alle fall på at moglegheitene for arbeid med pensjonistløn bør utvidast.

Det er heilt rett, som representanten Molberg seier, at dagens 70-åringar ikkje er dei same som for 40 år sidan. Folk er heldigvis friskare, dei lever lenger, og mange vil truleg òg ønskja å delta lenger i arbeidslivet. Det ønskjer regjeringa å leggja til rette for. Men me meiner altså at ein auke i aldersgrensa i dag vil bidra lite til det. Når me samtidig ser ein fare for uønskete effektar av ein sånn auke, meiner me at det ikkje er rett å gjera dette no. Eit stykke fram i tid kan me kanskje sjå at langt fleire er i arbeid fram mot 70 år, og då kan det verta aktuelt å sjå på aldersgrensa på nytt.

Anna Molberg (H) [11:06:28]: Jeg takker for svaret fra statsråden.

Høyre står på arbeidstakernes linje i denne saken, og hvis vi ser på høyringsinstansene som avga svar, var det enkeltpersoner som dominerte blant dem som ønsket en høyere aldersgrense. Da mener vi det er viktig å lytte til dem, for en viktig linje i pensjonsforliket var at systemet skulle innrettes slik at det nettopp skulle lønne

seg å stå lenger i arbeid. Vi vet at det blir færre og færre yrkesaktive per pensjonist. Vi vet også at utgiftene til pensjon vil øke for hvert år som går, og vi må legge til rette for økt arbeidsdeltakelse. Dette er en av grunnene til at Solberg-regjeringen foreslo å øke aldersgrensen fra 70 til 72 år også i staten.

En annen viktig grunn var å styrke stillingsvernet til seniorene, slik at de som ønsker, skal kunne stå lenger i jobb. Statsråden var inne på det. Men kan du konkretisere det litt mer, statsråd? Hvordan vil regjeringen inkludere flere seniorer i arbeidslivet når du ikke er villig til å endre på aldersgrensen?

Presidenten: Presidenten minner om at spørsmålene skal stilles gjennom presidenten.

Statsråd Hadia Tajik [11:07:38]: Representanten har heilt rett i at det òg var enkeltpersonar som deltok i høyringa, men eg må nesten visa til at ganske mange av organisasjonane, som altså representerer ei breidd av arbeidstakarane, har vore opptekne av at ein ikkje berre aukar aldersgrensa i staten, men at ein òg har ordentlege prosessar med partane i arbeidslivet når det er snakk om slike endringar. Det sørgde ikkje den førre regjeringa for.

Når realiteten òg er at den gjennomsnittlege avgangsalderen i staten er under 65 år, må me altså gjer det enklare å stå lenger i jobb – og då bruka andre verkemiddel. Det er fleire forslag frå sysselsetjingsutvalet, som òg høyringsinstansane har støtta, som eg gjerne ser nærare på, f.eks. det å auka bruken av moglegheitene som allereie finst i aldersgrenselova for forlenga tilsetjingsforhold fram til 75 år, og å vurdere utviding av moglegheitene for å jobba med pensjonistløn.

Anna Molberg (H) [11:08:40]: Høyre ønsker ikke at noen skal gå ut på dato i arbeidslivet mot sin vilje. Solberg-regjeringen endret derfor den generelle aldersgrensen i arbeidsmiljøloven i 2015. Den ble da hevet fra 70 til 72 år, men gjelder som kjent ikke for arbeidstakere i staten.

Nå som regjeringen har trukket tilbake forslaget om å utvide denne aldersgrensen for ansatte i staten, kan vi da forvente at regjeringen også endrer aldersgrensen i arbeidsmiljøloven tilbake til 70 år, eller skal vi ha to forskjellige aldersgrenser i privat og statlig arbeidsliv?

Statsråd Hadia Tajik [11:09:14]: Eg har ingen andre endringar av slik karakter å varsla no.

Spørsmål 3

Hege Bae Nyholt (R) [11:09:40]: «Vil regjeringen følge opp lovnaden i Hurdalsplattformen og gjenreise Nesna som fullverdig høyere utdanningsinstitusjon?»

Statsråd Ola Borten Moe [11:10:02]: Det er med stor glede jeg kan meddele representanten Nyholt at det allerede fra høsten 2022 kommer til å være opptak til lærer- og barnehageutdanningen på Nesna. Regjeringen viser med dette altså i praksis hvordan vi tenker, at vi følger opp Hurdalsplattformen, og – kanskje viktigere – at vi legger handling bak ord og støtter kampen for et utdanningstilbud på Nesna, et utdanningstilbud som det er et stort behov for, både på Helgeland og i Nord-Norge for øvrig.

Så til selve løsningen: Vi har bedt Nord universitet om å tilby undervisning i lærer- og barnehagelærerutdanning på Nesna allerede høsten 2022. Det vil si at det blir en del av Samordna opptak nå i vinter og en del av utlysningen som kommer 1. februar.

Det har vært en konstruktiv dialog mellom departementet og Nord universitet, og universitetet har stilt seg positive til dette og akseptert det. Det gjenstår noen formaliteter, bl.a. skal styret i Nord universitet neste uke følge opp rammene for dette og fastsette nødvendige endringer i studieporteføljen, som så meldes inn.

Det har vært svært viktig for regjeringen at vi sikrer et godt tilbud for lærer- og barnehagelærerutdanningen på Nesna for hele regionen og landsdelen. Dette er trinn én. Det er et enormt behov for kvalifiserte lærere i regionen, og det er derfor en viktig prioritering for oss. Så skal vi i det videre arbeidet – sammen med andre aktører, som kommunen, fylkeskommunen og næringslivet – se på hvilke andre muligheter og funksjoner som byr seg, og som kan legges til Nesna. Det blir viktig for å utvikle helgelandsregionen framover. I tillegg har vi i Hurdalsplattformen varslet at universitetssenteret på Nesna kan bli et nasjonalt senter for desentralisert utdanning og forskning og gjennom det få en viktig rolle i å utvikle distriktsbasert høyere utdanning og forskning for hele landet.

Dette er et arbeid som jeg ser fram til å sette i gang med, i tett samarbeid med sentrale aktører både i Bodø og på Helgeland.

Hege Bae Nyholt (R) [11:12:41]: Jeg takker for svaret. Jeg vil bare vise til finansminister Vedums uttalelse 12. oktober, hvor han sier i en lekkasje til Aftenposten:

«Til syvende og sist er høyskoler og utdanning et offentlig ansvar. Nord universitet får ikke ansvaret for å gjenopprette høyskolen på Nesna. Vi mener den forrige regjeringen burde stanset vedtaket.»

Det er et taktskifte. Det er en endring, og det gjør folk på Helgelandskysten bekymret. Som selvstendig høyere utdanningsinstitusjon ble Nesna nesten 100 år gammel. Under Nord universitet tok det ikke mange år før Nesna ble nedlagt. Ser statsråden at det skaper bekymring og uro for befolkningen at man nå går tilbake igjen til Nord universitet?

Statsråd Ola Borten Moe [11:13:29]: Nei, tvert imot. Jeg vil mene at det er svært godt nytt for regjeringen, for Helgeland, for Nordland og for Bodø. Vi har på seks uker klart å legge til rette for en oppretting av et uhyre viktig utdanningstilbud i Nord-Norge som produserer utdanninger som det er et stort behov for, både på barnehagesiden og på lærersiden. Vi har behov for ikke bare tilbudet, men også at det er av høy kvalitet. Vi kommer i gang allerede til høsten, og vi varsler videre ganske ambisiøse planer for hva dette skal bli utover lærer- og barnehagelærerutdanning.

Alt i alt vil jeg mene at dette er en uhyre god løsning som er raskt levert, og det er god grunn til å være fornøyd med det som presenteres her.

Hege Bae Nyholt (R) [11:14:29]: Lederen for folkeaksjonen, Jenny Myklebust, sier i en uttalelse at noen må utdanne vanlige lærere og sykepleiere til distriktskommunene, ellers tappes distriktene for folk og ungdom. Utdanningsinstitusjoner i distriktene er et av de viktigste grepene for å motvirke sentralisering, og det var det regjeringen gikk til valg på.

Jeg hører i svaret fra statsråden at han bekrefter dette. Er det sånn å forstå at det er en slags garanti til både fagmiljøet og befolkningen i Nordland og på Helgelandskysten at Nesna ikke bare kommer til å bli et slags blaff og legges ned igjen?

Statsråd Ola Borten Moe [11:15:05]: Punkt én: Jeg vil mene at det er akkurat det vi nå gjør. Nå blir det et høyere utdanningstilbud innenfor de to nevnte utdanningsløpene. De åpnes for søkere i vinter og etableres fra og med neste høst. Det er veldig bra, og vi vet at for å tilby disse fagdisiplinene utover i landet er det en forutsetning å ha utdanningstilbud der folk bor og virker. Nesna skal ikke bli et blaff, Nesna får nå en ny sjanse til å etablere seg som en fullverdig høyere utdanningsinstitusjon på linje med mange, mange andre i kongeriket Norge. Jeg ser fram til å følge opp både det som skal skje der nå i høst, og det vi har ambisjoner om at skal skje i årene som kommer. Dette blir en veldig, veldig god historie.

Spørsmål 4

Ola Elvestuen (V) [11:16:19]: Mitt spørsmål går til fiskeri- og havministeren:

«Kystverket vil sprengte ut deler av undervannsmuren ved Oscarsborg festning for å etablere en ny farled for store skip vest for Håøya ved Drøbak.

Vil statsråden ut fra de negative konsekvensene tiltaket vil gi både for livet i fjorden, verneområder, fri-

luftsliv, krigsminner og kulturminnevern vurdere å stoppe planarbeidet?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:16:49]: Representanten Ola Elvestuen viser til at Kystverket vil sprengte ut deler av undervannsmuren ved Oscarsborg festning, ofte omtalt som sjeteen, for å etablere en ny farled for store skip vest for Håøya ved Drøbak.

Jeg vil først få understreke at Kystverket vurderer og utreder en lang rekke tiltak for å øke sikkerheten og bedre framkommeligheten for sjøtransporten langs kysten vår. Det er langt fra alle disse tiltakene under vurdering og utredning som faktisk gjennomføres. Dersom utredningene viser at kostnadene og skadevirkningene av et tiltak er større enn nyttevirkningene, blir det ikke prioritert.

Tiltaket som representanten Elvestuen viser til, er i en tidlig planleggings- og utredningsfase. Ved planoppstart ble berørte offentlige organer og andre interesserte varslet. Det er på vanlig måte utarbeidet et dokument som beskriver det mulige tiltaket, det aktuelle området, natur- og kulturverdier i området og den videre utredningsprosessen.

Formålet med tiltaket vil være å gi økt framkommelighet og redusert sannsynlighet for ulykker i farvannet. Hovedleden forbi Drøbak går øst for Kaholmen med Oscarsborg festning. Området har mange trange passasjer, mye fritidsbåttrafikk og relativt mye nyttefart. For å redusere kø og ventetid for fartøyer i Drøbaksundet, og for å forhindre navigasjonsulykker, utredes en alternativ led vest av Håøya.

Kystverket har gjennomført enkelte stedlige undersøkelser i tillegg til samfunnsøkonomisk analyse, og prosjektet er nå i forprosjekt- og planleggingsfasen. Kystverket planlegger oppstart av reguleringsplanarbeidet med tilhørende konsekvensutredning i 2022. Denne planprosessen skal sikre medvirkning og tidlig involvering av berørte myndigheter og interessenter.

I det videre arbeidet med utredning og planlegging vil Kystverket vurdere mulige positive og negative konsekvenser av å gjennomføre tiltaket. Dette omfatter kartlegging av konsekvenser for natur og miljø, friluftsliv, krigsminner og kulturminnevern. Først etter at konsekvensene er kartlagt i stort, vil Kystverket kunne vurdere om tiltaket bør planlegges videre, og om det eventuelt bør gjennomføres.

Gjennomføring av tiltaket slik det nå er skissert, vil innebære inngrep i sjeteen ved Oscarsborg festning. Dette er et kulturminne som er fredet ved forskrift, og inngrep krever derfor dispensasjon fra Riksantikvaren. Riksantikvaren vil med andre ord gjøre en egen vurdering av tiltakets konsekvenser for krigsminner og kulturminnevern før det eventuelt kan gjennomføres.

Jeg har tillit til at det videre planleggings- og utredningsarbeidet vil gi et solid faglig grunnlag for å vurdere om tiltaket bør gjennomføres eller ikke. På denne bakgrunn vil jeg ikke gripe inn i eller stanse planarbeidet.

Ola Elvestuen (V) [11:19:56]: Det er, som statsråden sier, slik at en ny farled vest for Håøya vil innebære sprengning av 140 meter av den fredede sjeteen. Den fungerte den ene gangen den hadde behov for å fungere, i 1940. Der er det også et fredningsområde for hummer i dag, som vil bli berørt. Ytterligere utsprengninger vil måtte gjennomføres for å ha en farled for store fartøy, og det er flere naturreservat som vil bli berørt, både på Håøya og innover. Det er et område med stor friluftaktivitet og mye båtliv slik som det er i dag, og det er etter min mening ingen tvil om at en gjennomføring av dette vil gi store negative natureffekter. Vi har jo også nettopp fått en helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden. Da blir mitt spørsmål: Er det da nødvendig med en tidkrevende og kostnadskrevende planprosess, og bør ikke den stoppes nå?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:21:05]: Først vil jeg bare bemerke at det aktuelle tiltaket er nevnt i kunnskapsgrunnlaget for Nasjonal transportplan 2022–2033, nærmere bestemt i Kystverkets svar på oppdrag 9, om prioriteringer. Det betyr at planlegging av tiltaket var kjent også for forrige regjering, uten at det har fått de konsekvensene som nå etterlyses fra Stortingets talerstol.

Sjøtransport er en effektiv og sikker transportform, med lave klimagassutslipp og små negative konsekvenser for naturmangfold og miljø sammenlignet med andre transportformer. Sjøtransporten er også viktig for å sørge for godstransport til og fra næringslivet rundt hele Oslofjorden. Det er en del av Kystverkets samfunnsoppdrag å vurdere tiltak som kan gi bedre framkommelighet og sikkerhet for sjøtransporten.

Når det gjelder tiltaket ved Oscarsborg, er vurderingen av tiltakets konsekvenser for natur og miljø en viktig del av det videre utredningsarbeidet.

Ola Elvestuen (V) [11:22:05]: Det er riktig at det ligger i Nasjonal transportplan, men forrige regjering la også fram en helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden, en fjord som er i veldig dårlig tilstand. NIVA kom jo også med en rapport hvor de har sett på om utdypning av sjeteen vil gi bedre oksygenforhold i fjorden, og det viser seg i den siste rapporten at det vil den ikke gi. Det vil si at for livet i fjorden er det kun negative effekter som vil foreligge. Det er også andre alternativer dersom noe skulle skje i Drøbaksundet, man kan ha et bedre samarbeid med Drammen havn, med Borg, med Moss, med Horten, eller hele veien ned til Grenland, så det finnes

alternativer dersom det skulle skje noe. Mitt siste spørsmål blir da: Vil statsråden i sin vurdering legge større vekt på naturverdiene og negative forhold for friluftsliv enn på samfunnsøkonomiske analyser?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:23:12]: Når det gjelder tiltaket ved Oscarsborg, er vurderingen av konsekvenser for natur og miljø en viktig del av det videre utredningsarbeidet. Det omfatter selvsagt konsekvenser for hummer, for gytefelt for fisk og for maritimt miljø for øvrig. Jeg er helt trygg på at de videre utredningene vil gi et godt bilde av de mulige konsekvensene for det marine livet av eventuell gjennomføring av tiltak. Disse konsekvensene vil bli tatt behørig hensyn til både i Kystverkets vurderinger og i mine vurderinger om saken skulle komme tilbake på mitt bord.

Spørsmål 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Bengt Rune Strifeldt til fiskeri- og havministeren, vil bli tatt opp av representanten Terje Halleland.

Terje Halleland (FrP) [11:24:06]: «I en pressemelding fra Næringsdepartementet står det at regjeringen styrker tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk ved å øke det maksimale nivået til 220 000 kr per sysselsett. I 2019, for nesten tre år siden, var imidlertid det maksimale nivået i tilskuddsordningen på 216 000 kr.

Er det ikke å ta litt hardt i å hevde at regjeringen har «styrket» tilskuddsordningen, populært kalt netto-lønnsordningen, når den i realiteten knapt nok er inflasjonsjustert?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:24:43]: Maritim næring er en viktig hjørnestein i mange norske lokalsamfunn og bidrar til verdiskaping og arbeidsplasser i hele landet. Tilgangen på norske sjøfolk og norsk maritim kompetanse er en viktig forutsetning for konkurransekraften i hele næringen.

Tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk skal bidra til å opprettholde norsk maritim kompetanse og rekruttering av norske sjøfolk. Ordningen er et av våre viktigste skipsfartspolitiske virkemidler.

Regjeringen Solberg, som Fremskrittspartiet var garantisten for, foreslo i Prop. 1 S å innføre et makstak på 189 000 kr for seks av tilskuddsmodellene i ordningen. Det ble også foreslått å utvikle tilskuddsmodellen for NIS lasteskip. Dette innebar et kutt i ordningen på 407 mill. kr i 2022.

Å styrke ordningen har vært en viktig prioritet for denne regjeringen. Vi har foreslått å videreføre tilskuddsmodellen for NIS lasteskip, som var foreslått tatt

ut, og øke makstaket fra 189 000 kr til 220 000 kr per sys-selsatt i alle tilskuddsmodeller, med unntak av tilskuddsmodellen for NIS generell, der vi foreslår å vide-reføre taket på 26 pst.

I tilleggsproposisjonen har vi foreslått å øke bevilgningen til ordningen med 227 mill. kr sammenlignet med budsjettforslaget som lå til grunn i Prop. 1 S.

Vi har foreslått en bevilgning til tilskuddsordninger for sysselsetting av sjøfolk på 2,2 mrd. kr i 2022. Tilskuddsordninger er regelstyrt og rettighetsbasert, og utbetalinger fra ordningene er avhengig av antall sjøfolk og lønnsnivået deres. Gjennom tilskuddsordningene kan rederiene søke om tilskudd på grunnlag av innbetalt forskuddstrekk av skatt, trygdeavgift og arbeidsgi-veravgift for tilskuddsberettiget mannskap.

I 2021 var to av tilskuddsmodellene, petroleumsskip i NOR og NIS konstruksjonsskip, begrenset med et makstak på 216 000 kr per sysselsatt for to terminer. Vi har nå foreslått å øke makstaket til 220 000 kr per syssel-satt. Det innebærer en styrking av disse to modellene.

Innføringen av et makstak vil først og fremst ha inn-virkning for sjøfolkene med høyest lønn. Et makstak på 220 000 kr vil avkorte rederienes tilskudd for sjøfolk med lønn over 600 000 kr. Rederiene vil fortsatt kunne få kompensert inntil 220 000 kr per sysselsatt. Dette er et betydelig beløp som vil bidra til å legge til rette for at rederiene skal velge norske sjøfolk på norske skip.

I Hurdalsplattformen framgår det at regjeringen har en ambisjon om å styrke nettolønnsordningen. Å øke makstaket i tilskuddsordningen er ett steg for å oppfylle ambisjonen.

Terje Halleland (FrP) [11:27:48]: Om en tar utgangspunkt i det som Solberg-regjeringen har lagt fram, er det ikke noe rart og heller ikke vanskelig å kalle ting for en styrking. Solberg-regjeringen sviktet maritim næring umiddelbart etter at Fremskrittspartiet forlot regjeringen. Men jeg kan ikke se at det er det utgangs-punktet regjeringen tar, når en skriver i plattformen at en skal styrke ordningen, når Arbeiderpartiet legger fram sitt program om at en skal styrke ordningen, og når Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti skriver og er tydelig på at de skal fjerne taket. Senterpartiet ved Geir Pollestad utfordret til og med Fremskrittspartiet på at de ikke skulle være noe kattermyke i forhandlingene med Arbeiderpartiet. Er det Arbeiderpartiet som er bremsen for at næringen skal få gode ordninger?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:28:52]: Jeg gjentar: I Hurdalsplattformen er vi klar på at nettolønnsordningen skal styrkes, og vi har tatt et første steg. Vi har forholdt oss til budsjettet Solberg-regjeringen la fram. Der ble det foreslått et kutt på 407 mill. kr. Vi har styrket ordningen. Vi har økt makstaket fra 189 000 til

220 000 kr og videreført tilskuddsmodellen for NIS las-teskip. Vi har økt bevilgningen til ordningen med 227 mill. kr og foreslått en bevilgning på 2,2 mrd. kr.

Regjeringen og SV måtte finne rom for en rekke sat-singer for å rette opp etter de åtte årene Fremskrittspar-tiet har hatt ansvar. Kommunene har fått 2,5 mrd. kr mer, det blir feriepenger for permitterte, sykehusene er styrket, brillestøtten er tilbake, maksprisen i barneha-gen reduseres. Reformen på SFO og tannhelse er i gang, og folk med vanlige og lave inntekter skal betale mindre skatt. Ingenting av dette ville vært mulig (presidenten klubber) om Fremskrittspartiet fremdeles skulle hatt innflytelse over statsbudsjettet.

Svein Harberg hadde her overtatt president-plassen.

Presidenten: Tiden er ute.

Terje Halleland (FrP) [11:30:01]: Jeg tror dessverre ikke det hjelper norske sjøfolk at en får bedre ordninger for briller til barn på fastlandet.

Jeg tror, og det skal jeg si, at statsråden virkelig genu-int ønsker gode ordninger for næringen, så jeg håper at en kan få på plass dette og gi uttrykk for hvor en ønsker å komme på litt lengre sikt. Men jeg har lyst til å minne statsråden om at det er en betydelig bedre ordning i dag enn det som regjeringen nå legger opp til. Kystrederiene går ut og er oppriktig bekymret for situasjonen. De mener at regjeringen ikke tar ansvar, de mener at dette vil svekke nærskipsfarten, det vil svekke statusen for den norske sjø-mannen. Så mitt spørsmål går tilbake til dette: Ser Arbei-derpartiet disse utfordringene? Har de fullstendig glemt valgkampen og lovnadene som de kom med i den?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:31:02]: Vi ser utford-ringene, og vi jobber på bred basis for å håndtere dem og møte dem. Nettolønnsordningen er ett element. Den har jeg redegjort ganske kraftfullt for gjennom det-te ordskiftet. Det andre er at vi i løpet av noen få uker har tatt sjumilssteg i et arbeid som sto helt stille under den forrige regjeringen. Mens man brukte åtte år på å få satt ned et utvalg som kanskje skulle føre fram til nors-ke lønns- og arbeidsvilkår i norsk farvann og på norsk sokkel, er nå lovarbeidet i gang. Det mener jeg også er et klart uttrykk for at denne regjeringen ikke bare driver med ord, det er handling det handler om. Vi skal fort-satt ta vare på den komplette maritime verdikjeden som Norge er eneste land i verden om å ha.

Spørsmål 6

Ingjerd Schou (H) [11:32:01]: «Statsråden sa i muntlig spørretime 24. november at midler til fornybar

energi og klimatilpassing ble «neglisert gjennom den forrige regjering» og at den «gjorde betydelige kutt i innsatsen til fornybar energi, som medførte et betydelig behov for reforhandling av allerede inngåtte avtaler og reduksjon i støtten til flere partnere.» Sannheten er at regjeringen Solberg intensiverte derimot innsatsen til både fornybar energi og klimatilpassing betraktelig.

Hvordan kan disse satsingene omtales som «neglisering»?»

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:32:42]: Spørsmålet representanten Schou stiller, er i realiteten to spørsmål. Det første spørsmålet angår min påstand om at den forrige regjeringens satsing på klimatilpassing og fornybar energi ikke var kraftig nok, og det andre gjelder reforhandling av avtaler. Jeg vil behandle dem hver for seg.

Klimaendringer er ingen teoretisk størrelse. I det sørlige Afrika har millioner av småbønder fått avlingene sine ødelagt av tørke eller uvær. Dette er en av hovedårsakene til at stadig flere synker ned i sult og fattigdom, og til at håpet om å nå bærekraftsmålene kan være i ferd med å glippe. Gjennom Parisavtalen har vi forpliktet oss til å arbeide for en balanse mellom satsing og klimatilpassing og utslippsreduksjoner. Da Parisavtalen ble vedtatt i 2015, gikk 20 pst. av den norske klimainnsatsen til tilpassing, og fire år senere: 16 pst. Det stemmer at det bedret seg noe i 2020, men denne regjeringen har altså lovet å tredoble støtten til klimatilpassing de neste fire årene.

Det samme bildet tegner seg altså når det gjelder satsingen på fornybar energi, som er en nødvendig forutsetning for både å kutte utslipp og skape jobber. I Stoltenberg-regjeringens siste budsjett var fornybar energiposten på 1,3 mrd. kr. I 2021 var fornybarsatsingen nede i 774 mill. kr.

Så til spørsmålet om reforhandling av avtaler: Representantene Solberg og Schou gikk langt i å beskyldte regjeringen for å bryte inngåtte avtaler etter at vi – for å rydde plass til helt nødvendige midler til klimatilpassing og fornybar energi – så oss nødt til å redusere den planlagte støtten til Det globale fondet for utdanning. Det er ikke mulig å bryte en avtale som ikke er inngått, men jeg kan minne om at Solberg-regjeringen måtte reforhandle kontrakter og redusere den lovede støtten ved flere anledninger, bl.a. til energiprojektet SASEC i Nepal i 2016 og til prosjekter i regi av UNICEF og UNDP i samme land i 2014.

Det er ikke noe nytt at en ny regjering betyr nye prioriteringer, men vi opprettholder altså den forrige regjeringens mål om en dobling av utdanningssatsingen siden 2013, og vi foreslår å øke det samlede bistandsbudsjettet med 3 mrd. kr fra 2021 til 2022. Og vi styrker

fornybar energi og klimatilpassing, fordi vi tror at vi ikke kan utrydde fattigdom innen 2030 hvis vi ikke gjør nettopp det.

Ingjerd Schou (H) [11:35:31]: Jeg merker meg at statsråden modererer sine utsagn og samtidig prøver å forsvare satsing på utdanning, som beviselig i perioden fire–fem år fremover vil ha et kutt på 1,2 mrd. kr og 662 mill. kr i budsjett for neste år.

Statsråden arvet et budsjett med en betydelig innsats for klimatilpassing og fornybar energi fra regjeringen Solberg. Da statsråden overtok, var det satt av 8,2 mrd. kr til klimatilpassing på bistandsbudsjettet, en økning på nesten 2 mrd. kr fra 2021. I tillegg la vi opp til at Norfund satte av 1 mrd. kr fra sin egenkapital til klimainvesteringsfondet, og gjennom våre økninger var Norge i rute for å doble klimabistanden innen 2025. Fastholder statsråden at vår regjering negliserte dette området?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:36:25]: Jeg har ikke modifisert mine påstander, og jeg synes det er på sin plass når man blir anklaget for å bryte inngåtte avtaler, å presisere at denne avtalen det refereres til, altså til GPE, ikke var en inngått avtale, at vi viderefører den forrige regjeringens løfte til en dobling av utdanningsstøtten sammenlignet med 2013-nivå.

Jeg ønsker også å presisere at den betydelige satsingen på klimafinansiering, deriblant midler til klimatilpassing, er en formidabel styrking i forhold til den forrige regjeringens satsing. Og det står altså ikke til å nekte at den forrige regjeringen kuttet betydelige midler til fornybar energi, hvilket medførte utfordringer for allerede inngåtte avtaler.

Ingjerd Schou (H) [11:37:26]: Jeg skjønner at statsråden vil prøve å rette opp inntrykket av kutt på utdanning, mens vi skal snakke om klimatilpassing. Men det er slik at mens statsråden sist snakket om juridiske avtaler, så handler dette om moralske avtaler – gjennom mange regjeringer, over år – hvor Norge ligger som en forutsigbar partner. Det svekker denne regjeringen.

Den 12. april i år la regjeringen Solberg fram en egen strategi for klimatilpassing og matsikkerhet. Dette var en direkte oppfølging av FNs bærekraftsmål og Parisavtalen, som vår regjering var med på å fremforhandle og underskrive. Vår regjering fikk også Norge inn i FNs sikkerhetsråd for perioden 2021–2022, og daværende statsminister Solberg benyttet sitt første innlegg i Sikkerhetsrådet til å fremheve klima som et selvstendig sikkerhetsspørsmål. Har ikke statsråden fått med seg disse tiltakene?

Statsråd Anne Beathe Kristiansen Tvinneheim [11:38:22]: Jeg må få gjenta, når det gjelder den moral-

ske forpliktelsen versus juridiske forpliktelser, som Schou henviser til, og hvor jeg også opplevde i denne sal å bli beskyldt for å svekke Norges omdømme internasjonalt på grunn av manglende troverdighet: Her er det snakk om en ikke inngått avtale, altså ikke en juridisk forpliktelse overfor GPE, versus de faktiske juridiske reforhandlingene som måtte gjøres under den forrige regjeringen.

Spørsmål 7

Hårek Elvenes (H) [11:39:16]: «I innstillingen til langtidsplan for forsvarssektoren, jf. Prop. 14S (2020–2021) kritiserer Senterpartiet regjeringen Solberg for fremdriften i anskaffelsen av nye stridsvogner, og påpeker at det haster og starte investeringen. Daværende medlem av utenrikskomiteen fra Senterpartiet, uttalte til Forsvarets forum allerede 15. mai 2018 at situasjonen var så «ille» at hun «nesten ikke finner ord».

Vil regjeringen forsere anskaffelse av nye stridsvogner i forhold til den tidsplanen som gjeldende langtidsplan legger opp til, det vil si innfasing av nye stridsvogner fra 2025?»

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:40:00]: Ved Stortingets behandling av Innst. 50 S for 2017–2018 til Prop. 2 S for 2017–2018, Landmaktproposisjonen, ble det besluttet at Hæren skal ha en moderne stridsvognkapasitet. Tidsangivelsen for innfasing ble, som representanten sier, anslått å være tidligst fra 2025. Denne tidsplanen ble da videreført av regjeringen Solberg ved framleggelse av langtidsplanen.

Senterpartiet har hele tiden vært opptatt av å se på muligheter for å anskaffe stridsvogner tidligere enn det Solberg-regjeringen la opp til, men i forbindelse med behandlingen av langtidsplanen var det ikke flertall i Stortinget for det.

Prosjektet står nå midt i den merkantile prosessen for å begynne med anskaffelse av nye stridsvogner. Dette er prosesser hvor jeg erkjenner at vi som kunde må gjøre en grundig jobb for å få det beste alternativet. Det er mange forhold som skal på plass og avklares innen vi har mottatt de første stridsvognene til Hæren. Og selv om mye av handlingsrommet for en eventuell forsering av anskaffelsen i praksis ble lukket i forbindelse med regjeringen Solbergs arbeid med langtidsplanen, vil vi likevel se på anskaffelsens tidsplan på nytt og aktivt søke etter muligheter for å forsere den. Regjeringen vil derfor komme tilbake til Stortinget med informasjon om dette – fortrinnsvis i løpet av vårsesjonen 2022.

Hårek Elvenes (H) [11:41:37]: Det er riktig at flertallet i forbindelse med behandling av langtidsplanen lan-

det på å starte innfasingen fra 2025, men nå er det et annet flertall i Stortinget, og det flertallet burde jo bruke de mulighetene som det samme flertallet mente eksisterte for ett år siden. Hvis man slår opp i VG den 14. november 2020, uttaler daværende stortingsrepresentant Liv Signe Navarsete og partileder Slagsvold Vedum at man må starte anskaffelsen av stridsvogner nå – snarest.

Hvorfor er det som var «snarest» i fjor, blitt til 2025 når man var så tydelig på dette i fjor – det er altså syv år i forskjell. Hva har endret seg fra Senterpartiets ståsted på det knappe året?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:42:36]: Det ene som har endret seg, er at det har gått ett år uten at den forrige regjeringen gjorde det Senterpartiet i 2020 mente var nødvendig å gjøre. Det tar en viss tid å levere stridsvogner, og jo nærmere man kommer 2025 før det blir igangsatt, jo vanskeligere er det å rekke den tidsfristen. Så hadde den forrige regjeringen gjort det Senterpartiet ba om, og igangsatt prosjektet med kjøp i 2020, hadde muligheten for forsering vært større enn den er nå.

Mitt hovedsvar var at regjeringen likevel – til tross for at det nå har gått ett år, og til tross for at vi har kommet nærmere 2025 – vil se på muligheten for forsert anskaffelse og, som jeg sa, komme tilbake til Stortinget på egnet måte i vårsesjonen 2022 med eventuelle muligheter for en forsert levering av stridsvogner.

Hårek Elvenes (H) [11:43:30]: Den foregående regjeringen så også på muligheten for å forsere anskaffelsen av stridsvogner, bl.a. ved å lease stridsvogner fra våre allierte. Den muligheten eksisterte ikke da. Er det en mulighet ministeren nå ser for seg kan ha dukket opp på nytt? Og igjen: Det er fortsatt en del år fram til 2025, og statsråden sitter på pengesekken: Hvorfor er ikke statsråden villig til å forsere det nærmere enn 2025, når han nå har den politiske makten og dette var så enkelt for ett år siden?

Statsråd Odd Roger Enoksen [11:44:08]: Det er først og fremst ikke et økonomisk spørsmål. Det er spørsmål om leveringstid og byggetid for stridsvogner – i tillegg til den prosessen som vi skal igjennom med den merkantile anskaffelsen.

Det burde være forståelse for at for hvert år som går uten at dette blir iverksatt, blir det vanskeligere og vanskeligere å forsere tidsplanen for 2025 som lå i det opprinnelige. Til tross for det vil regjeringen gjøre det vi kan for å få det forsert. Vi mener det er viktig å få stridsvognene fasert inn så tidlig som mulig. Det hører jeg også at representanten Elvenes er opptatt av, og det er prisverdig at også Høyre har kommet til den erkjennelse at vi

bør prøve å få dette til tidligere enn 2025, som den forrige regjeringen la til grunn.

Spørsmål 8

Olve Grotle (H) [11:45:19]: «Stortinget bad i 2018 om at det blir innført nullutslepp i verdensarvfjordane fra 2026. I vedtak 691 (2020–2021) bad Stortinget regjeringa foreslå tiltak som sikra desse fjordane som anløpshamn for cruisebåtar også etter 2026, blant anna ved at staten sikrar etablering av landstrøm i Flåm som planlagt innan 2022.

Kan statsråden orientere om kor tid regjeringa kjem med framlegg til tiltak som etterspurt, her medrekna sikring av etablering av landstraum?»

Statsråd Espen Barth Eide [11:45:58]: Dette er en sak jeg kjenner godt fra arbeidet i Stortinget i forrige periode. Som representanten Grotle minner om, var det faktisk et enstemmig storting som i 2018 fattet følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen (...) innføre krav om nullutslipp fra turistskip- og ferger i verdensarvfjordene så snart det er teknisk gjennomførbart, og senest innen 2026.»

Stortingets intensjon var altså at dette skulle skje så fort som mulig, og senest innen 2026. Et par år etter vedtok Stortinget i tillegg at staten skal bidra til at dette blir mulig, bl.a. ved å etablere landstrøm i Flåm innen 2022.

Denne saken illustrerer på en svært god måte hvordan samspillet mellom staten og næringsaktørene bør være i den store klimaomstillingen Norge nå skal gjennom på alle felt, herunder i maritim sektor. Her gjelder det både å stille krav og å stille opp. For det første vet vi at tydelige krav driver teknologiutvikling. Tydelige krav bidrar til at de næringsaktørene som er de mest framoverlente, lykkes best. Det skal faktisk lønne seg å ta ledelse i det grønne skiftet. Det er rett og slett utrolig spennende, det som nå skjer i maritim sektor, der utviklingen av alternative framdriftsløsninger går med en fart selv en optimist som jeg neppe hadde turt å håpe på for noen få år siden. Det mest spennende av alt er at vår egen verftsindustri og norske redere ligger godt an til å spille en nøkkelrolle i dette.

Dette har for øvrig representanten Grotle selv uttrykt på en svært god måte i et intervju med Fjordenes Tidende i sommer, der han sier at regionen må være

«heilt i tet når det gjeld til omstillinga til grønne næringar, grøn skipsfart og klimaomstilling».

Jeg kunne ikke vært mer enig.

Den andre rollen staten har, er å gjøre det grønne skiftet lettere ved å legge til rette for infrastruktur og gode løsninger, for hver enkelt aktør kan ikke forventes

å bygge hele verdikjeden selv. Samarbeid og samordning må til.

Regjeringen er opptatt av å redusere lokal forurensing gjennom å legge til rette for landstrøm for cruisebåter ved de mest trafikkerte havnene, og på sikt innføre forbud mot tungolje. Dette er en helt sentral del i arbeidet for hvordan vi skal nå målet om å kutte klimagassutslippene med 55 pst. fram mot 2030.

Gjennom Enova bidrar regjeringen til at det etableres landstrømanlegg i alt fra fiskehavner, offshorebaser og industrianlegg til kystruten og cruisehavner. Enovas mål med støtten er å få til en varig markedsendring som gjør at markedet etter hvert selv kan sørge for at landstrøm bygges ut og benyttes. Enova har så langt støttet seks landstrømanlegg til cruiseskip, bl.a. i Flåm. Til sammen har anleggene i Ålesund, Bergen, Haugesund, Flåm, Nordfjordeid og Tromsø fått om lag 160 mill. kr i støtte.

Departementet har mottatt mange synspunkter og partsinnlegg knyttet til den videre oppfølgingen av anmodningsvedtakene fra Stortinget. Jeg ønsker at vi får et godt faglig grunnlag for å sørge for solid lokal forankring. Regjeringen er i full gang med å vurdere hvordan vi skal ta dette videre, og vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når vi har konkludert i så måte.

Olve Grotle (H) [11:49:02]: Det kjennest trygt å høre at statsråden kjenner til utfordringane i Flåm, og at han les Fjordenes Tidende.

Næringslivet i Flåm er avhengig av cruisetrafikken, og dette er ei næring med lang planleggingstid. Rundt om i landet vårt tek hamnene no imot kaibestillingar både for 2025 og for 2026. I Flåm, derimot, er det nesten ingen som bestiller plass i 2025, og i 2026 er talet rett og slett null. I realiteten rammar dette lokalt næringsliv alt no, og det er stadig aukande uro over situasjonen. Lokale styresmakter er klare til å etablere landstraum medan dei framleis ventar på vedtaksoppfølginga. Vil regjeringa setje seg ned med kommunane for å bli samde om å gjennomføre løysingar, og kva tid vil det eventuelt skje?

Statsråd Espen Barth Eide [11:49:59]: Jeg kan bekrefte at vi vil sette oss ned med lokale interessenter og diskutere hvordan dette kan løses, for her skal vi oppnå to viktige mål. Vi skal gjennomføre den nødvendige klimaomstillingen og utvikle teknologi som etter hvert kan produseres i Norge, slik at dette også blir en næringsmulighet. Samtidig skal vi sørge for at næringslivet får fortsette, og at det blir mulig å ta imot turister i Flåm også i framtiden. Jeg tenker at vi alle bør ta inn over oss – tilbake til dette med å stille krav og å stille opp: Staten skal stille krav som driver teknologiutviklingen, men staten skal også sørge for at det blir lettest mulig å faktisk levere på de kravene som er stilt, og at man får utviklet svar på dette. Derfor tror jeg det er viktig at vi ikke

skaper usikkerhet ved om kravene står ved lag, men kanskje heller trapper opp innsatsen for at man skal kunne lykkes med å gjennomføre dem, også i Flåm.

Olve Grotle (H) [11:50:56]: Om ein skal sikre landstraum i Flåm frå 2022, har regjeringa dårleg tid. Så vidt eg kan sjå, er det ikkje avsett midlar til tiltaket i statsbudsjettet. Spørsmåla mine er: Har regjeringa handlingsrom i andre budsjettpostar? Kjem regjeringa tilbake til Stortinget med dette spørsmålet?

Statsråd Espen Barth Eide [11:51:13]: Når det gjelder selve landstrømmen, som jeg så vidt var innom i mitt første innlegg, blir det Enova som utøver den støtten. Det er et fond, så dette er ikke et vedtak som regjeringen eller Stortinget fatter i enkeltsaker. Men slik jeg har blitt informert, har det allerede skjedd en tidlig bevilgning, og vi vil følge opp. Formålet er jo å lykkes med det som er intensjonen, at man bl.a. i Flåm – i likhet med i Nordfjordeid, Haugesund, Bergen, Ålesund og Tromsø – skal komme i gang med dette. Jeg følger gjerne opp at det faktisk leveres på og skjer.

Spørsmål 9

Fra representanten Sofie Marhaug til klima- og miljøministeren:

«Hvordan ivaretar statsråden naturmangfoldloven kap. II, herunder §§ 9 og 10, i prosjekter som reguleres som «statlig plan», der Statsforvalteren ikke har innsigelsesrett, men er kun en høringsinstans?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 10

Tage Pettersen (H) [11:52:13]: «Det viktigste arbeidet for å skape flere fosterhjem er rekruttering og oppfølging av hjemmene. Da regjeringspartiene i barnevernsloven og i Hurdalsplattformen sa nei til å benytte private, og i mange sammenheng også ideelle, mister man mye kompetanse og kapasitet. Dette pekte flere høringsinstanser på da barnevernsloven ble behandlet før sommeren.

Hvordan kan statsråden si at hun jobber for å bedre rekrutteringen samtidig som regjeringen prioriterer vekk mange av de som er flinkest til å rekruttere og følge opp fosterfamiliene?»

Statsråd Kjersti Toppe [11:52:46]: Takk for spørsmålet. Arbeidet med å rekruttere fosterheimar er noko som eg prioriterer høgt. Regjeringa arbeider på ei rekkje område for å kunna auka tilgangen på fosterheimar. Eit

viktig grep er å styrkja kvaliteten på fosterheimsarbeidet i kommunane for å kunna gi trygge rammer rundt fosterheimane.

Så vil eg understreka at private aktørar i dag – og med ny barnevernslov – vil kunna rekruttera fosterheimar til kommunane. Det låg òg til grunn i forslaget til ny barnevernslov, Prop. 133 L for 2020–2021, og det var faktisk regjeringa Solberg som i det lovforslaget føreslo å lovfasta at barnevernstenester ikkje skulle kunna inngå avtalar med private tenester om godtgjering og sjølve innhaldet i fosterheimsoppdraget. Det forslaget fekk ikkje fleirtal i Stortinget. Fleirtalet i komiteen viste til at ein slik regel ville føra til at private ideelle og kommersielle ikkje kunne medverka på same måten som tidlegare med rekruttering, og at det dermed var ein risiko for å svekkja tilfanget av fosterheimar.

Så har barnevernstenestene i omsorgskommunane ansvaret for å følgja opp barn. Oppfølgingsansvaret inneber å setja i verk tiltak og gjera endringar som er nødvendige for at barna skal få best mogleg omsorg i fosterheimen. Sjølv om det er tillate for kommunane å få bistand av private tenesteytarar i oppfølginga av fosterheimar, er det altså ikkje anledning til å overlata heile ansvaret til private. Dersom kommunane vil ha bistand av ein privat tilbydar i oppfølging av fosterheimar, må kommunen ha aktiv styring når det gjeld kontroll med den private aktøren.

I lys av det eg har sagt, har kommunane framleis høve til å nytta private aktørar i fosterheimsarbeidet, og eg vil sjå nærare på denne reguleringa i samanheng med regjeringa sitt mål om at vi vil fasa ut dei kommersielle aktørane innanfor barnevernet. Men slik det er no, står lova slik ho står, og som Stortinget vedtok i vår.

Tage Pettersen (H) [11:55:34]: Takk for svaret. Det er helt riktig, som statsråden sier, at da Stortinget behandlet barnevernsloven, fremmet regjeringspartiene her et forslag – som fikk flertall – som sikrer at private fortsatt kan rekruttere og følge opp. Så det står i barnevernsloven i dag. Men regjeringspartner Arbeiderpartiet og støttepartiet SV stemte jo imot dette, som jeg også sa i mitt hovedspørsmål. I Hurdalsplattformen står det også formuleringer som bryter med det som flertallet stemte for, og som er gjeldende i barnevernsloven.

Så spørsmålet blir igjen: Hvordan skal statsråden forholde seg til at i hvert fall ett av to regjeringspartier og det viktigste støttepartiet i Stortinget har en annen tilnærming til dette enn i nåværende barnevernslov?

Statsråd Kjersti Toppe [11:56:26]: Slik eg oppfatta innstillinga frå i vår, var det Solberg-regjeringa som fremja forslag om at private aktørar ikkje skulle kunna inngå avtaler direkte med fosterheimar om vilkår og godtgjersle, og at regjeringspartia da gjekk imot si eiga

regjering og ikkje fremja eit nytt forslag, men eit forslag om å trekkja den paragrafen. Eg les òg at det var ein samla komité som såg at dette kunne vera eit problem med tanke på rekruttering. Så dette er ein debatt over høyringsuttaler frå begge sider. Vi har ikkje føreslått endring av lova no, men vi vil vurdera det i det vidare arbeidet.

Tage Pettersen (H) [11:57:26]: Det er fortsatt helt riktig at Solberg-regjeringen foreslo det, og at regjeringspartiene sammen med Fremskrittspartiet fremmet et forslag om at den paragrafen skulle tas ut av loven ved behandlingen her. Og det er gjeldende lov. Like fullt fremmet Arbeiderpartiet og SV andre forslag, så jeg vil oppfordre statsråden til å lese innstillingen en gang til.

Èn ting er at Hurdalsplattformen kan være lite opplyftende lesning for dem som ønsker et mangfold, men Hurdalsplattformen blekner fort når man leser budsjettenigheten mellom regjeringen og SV, hvor følgende står:

«Stortinget ber regjeringen innen mars 2022 nedsette et offentlig utvalg som skal utrede hvordan kommersiell drift kan utfases i ulike skattefinansierte velferdstjenester, og legge fram en egen nullproffittmodell for hver slik sektor.»

NHO advarte sterkt mot det i går.

Er det statsrådets og Senterpartiets politikk å si at alle velferdstjenester skal leveres av det offentlige? Og ikke minst: Hvordan ser hun da for seg at mindre kommuner i distriktene, som er de som i størst grad kjøper tjenester, skal klare dette?

Statsråd Kjersti Toppe [11:58:24]: Eg vil først seia at eg har lese innstillinga, og eg er opptatt av at det må framstillast korrekt.

Eg tenkjer at det er viktig å vera ærleg på kva som er føremålet med barnevernsreforma. Det er å gi kommunane auka ansvar både for barnevernstjenester og for fosterheimane – økonomisk ansvar. Eg tenkjer at det er enormt viktig at det offentlege vert betre på å rekruttera fosterheimar. Her skil kanskje vi lag. Mens Høgre meiner at det skal vera konkurranse, og at vi er avhengige av private kommersielle for å gi tenester til barn, dei mest sårbare barna, som ikkje kan bu hos eigen familie, tenkjer vi at her må vi styrkja dei kommunale og dei offentlege tenestene, og så skal vi ha eit godt samarbeid med private ideelle. Det er politikken vår, og han er nok litt forskjellig frå Høgre sin politikk på feltet.

Spørsmål 11

Fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministeren:

«Senterpartiet har vært tydelige på at de ønsker mindre konkurranse i deler av dagligvaremarkedet, og

nå ligger det an til at melken blir dyrere for vanlige folk. Arbeidsplasser i distriktene står i fare for å bli sentralisert fordi Rørosmeieriet og Q-Meieriene plutselig ikke lenger skal få distribusjonstilskudd. En klage på vedtaket ligger på næringsministerens bord, og utfallet av den er også viktig i et forbrukerperspektiv.

Vil statsråden bidra til at regjeringen stanser iverksettelsen av vedtaket til klagesaken er behandlet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 12

Guri Melby (V) [11:59:44]: «Er det slik at regjeringen Støre ikke ønsker å legge til rette for livssynsnøytrale rom da de kutter i den ordningen som Solberg-regjeringen opprettet i 2021, kunne man ikke heller styrke og utvide denne eller tenker regjeringen og statsråden å ta et nytt initiativ for utbyggingen av livssynsnøytrale seremonirom i fremtiden?»

Statsråd Kjersti Toppe [12:00:06]: Eg vil først seia til representanten at Solberg-regjeringa ikkje oppretta ei ny ordning for livssynsnøytrale seremonirom i 2021, men representanten har kanskje sett ein post i budsjettet, tilskot til private forsamlingslokale, som ligg i Barne- og familiedepartementet sitt budsjett. Det er ei ordning som har eksistert i mange tiår, men i budsjettet for 2022 fekk posten eit nytt namn. Det vart endra frå private kyrkjebygg til private forsamlingslokale, nettopp for å markera at òg livssynssamfunn kunne verta omfatta.

Det er rett at regjeringa i budsjettframlegget har føreslått å kutta denne ordninga. Det kjem av at ordninga har vist seg lite tenleg, og etter kvart lite omsøkt, og ho er delvis overlappande med den store tilskotsordninga for trus- og livssynssamfunna. Dei tilskota kan òg brukast til å ordna seg forsamlingslokale.

Representanten spør om ein heller kunne vurdert å styrkja eller utvida den ordninga. Eg meiner det er gode argument for å ta bort ordninga når ho ikkje vert brukt, og det er ei dårleg løysing å utvida ut frå det. I meldingsdelen til proposisjonen om ny trussamfunnslov vart behovet for livssynsopne seremonirom omtalt. Der vart det peikt på at:

«Det bør være lokale forhold, vurderinger og beslutninger som ligger til grunn for etablering av livssynsopne seremonirom. Kommuner, organisasjoner, tros- og livssynssamfunn og private initiativ bør samarbeide for å finne gode og fleksible løsninger ut i fra lokale behov.»

I tillegg vart livssynsopne seremonirom frå 2019 innlemma i føremålet til desentralisert ordning for til-

skot til kulturbygg, som er ei tilskotsordning under Kulturdepartementet, og som vert handsama av fylkeskommunane. Det var òg ei løysing som fleire fylkeskommunar rådde til da prøveordninga med tilskot til livssynsnøytrale seremonirom vart evaluert, den som var frå 2012 til 2015.

Av desse grunnane kan eg ikkje sjå at det er nødvendig med nye initiativ for bygging av livssynsnøytrale seremonirom, og eg vil heller oppmoda kommunar og andre til å samarbeida for å finna dei gode løysingane lokalt.

Guri Melby (V) [12:02:59]: Det har for så vidt vært en litt gjentagende utfordring at ordninger som har vært opprettet til dette formålet, har vært lite brukt. Det var vel også en ordning som ble opprettet av den rødgrønne regjeringen i perioden 2005–2013 som ble lite brukt. Det er jo mulig å tenke seg at ordningene kanskje blir lite brukt både fordi de er litt for små, fordi det er litt for lite midler der, og fordi de er litt for lite kjent.

Da synes jeg løsningen med å kutte i denne ordningen ikke framstår som så veldig konstruktiv. Kanskje burde den heller økes ved at man gjør en innsats for å gjøre ordningen mer kjent.

Det er jo nå en situasjon der befolkningen i Norge blir mer og mer mangfoldig, og selv om utviklingen går sakte, vet vi at behovet for livssynsnøytrale seremonirom, kanskje særlig til begravelser, kommer til å øke i årene framover. Statsråden kommer her med en oppfordring til kommunene, men jeg lurer på om statsråden også vurderer noen litt kraftigere virkemidler for å sikre at kommunene faktisk satser på å opprette slike rom, som vi vet at det kommer til å bli behov for.

Statsråd Kjersti Toppe [12:04:02]: Om det var lurt å kutta i ei ordning der pengane står ubrukte, er jo ein politisk diskusjon. Vi tenkte at det ikkje lenger var eit argument for å halda ho ved lag når vi elles har mykje anna vi skal prioritera. Det står altså pengar ubrukte. Det er òg andre tilskotsordningar vi kan bruka til same føremål.

Til mi oppmoding til kommunane: Eg vil seia at det var regjeringa Solberg, som Venstre var ein del av, som la fram melding og proposisjon til ny trussamfunnslov i 2019. Der var akkurat desse vurderingane gjorde – om at det bør vera eit lokalt ansvar, og at gode løysingar veks fram i samarbeid på staden. Det finst jo livssynsnøytrale seremonirom i alle fall i dei største byane og i fleire mindre kommunar. Eg tenkjer at det er det som er svaret.

Guri Melby (V) [12:05:07]: Mange av oss som bor i litt større kommuner, har gjerne en mulighet til å velge hvor vi ønsker å la de store begivenhetene i livet skje, både fordi det finnes et mangfold av trossamfunn som

selv har stilt opp med bygg, og fordi man i større kommuner ofte har funnet veldig gode løsninger.

Nå representerer jo statsråden et parti som ofte har en bekymring og et engasjement for distriktene. Dette var et engasjement som bl.a. forfatter Agnes Ravatn satte ord på i en kronikk i Aftenposten for noen uker siden, der hun tok til orde for at vi flere steder kunne ta i bruk f.eks. eldre kirkebygg, eller at vi i hvert fall trenger en dugnad for å sikre at vi også har en reell trosfrihet og en reell religionsfrihet i situasjoner knyttet til f.eks. begravelse, også på bygda.

Spørsmålet er: Hva slags initiativ vil Senterpartiet og Kjersti Toppe ta når det gjelder å sikre folk over hele landet en reell trosfrihet?

Statsråd Kjersti Toppe [12:06:07]: Vi er nok einige i at det er veldig viktig å sikra trusfridom over heile landet, og at det ikkje skal vera eit tilbod i berre større kommunar eller store byar. Det er ei viktig sak å ta opp. Eg meiner at stortingsmeldinga la til grunn at det skulle vera moglegheit for nettopp å få opp slike seremonirom i heile landet med tilskotsordninga.

Så til om ein da kan bruka kyrkjene til dette føremålet; det har òg vore ein del av debatten: Staten har ikkje lenger noka rolle i å godkjenna anna bruk av kyrkjebygg. Å handtera regelverket for bruk av kyrkjer er eit ansvar som kyrkja sjølv har, så det trur eg må løysast med andre tilskotsordningar eller lokal einigheit.

Spørsmål 13

Fra representanten Mudassar Kapur til kommunal- og distriktsministeren:

«I tilleggsproposisjonen foreslår regjeringen å kutte 5 mill. kr til StartOff. Det vil resultere i at det blir gjennomført færre prosjekter i 2022 enn det ellers ville bli gjort. Det er prosjekter som ville ha ført til økt innovasjon og en mer effektiv offentlig sektor.

Hvorfor ønsker statsråden å kutte i tiltak som skaper mer innovasjon og finner nye løsninger på utfordringene i offentlig sektor?»

Spørsmål 14

Fra representanten André N. Skjelstad til kommunal- og distriktsministeren:

«I spørretimen 17. november fikk vi vite at overføring av noen av statsforvalterens oppgaver til fylkeskommunen er blant de viktigste grepene regjeringen vil å ta for å desentralisere makt. Basert på tidligere Senterparti-statsråders ambisjoner om utflytting av oppgaver og arbeidsplasser fremstår det noe passivt, spesielt med

tanke på hva representanter for partiet tidligere har uttalt om statlige etater og direktorater.

Kan derfor statsråden være mer konkret på hvilke oppgaver regjeringen vil flytte ut og ikke minst overføre fra statsforvalteren?»

Spørsmål 15

Fra representanten Tore Vamraak til kommunal- og distriktsministeren:

«Fylkesrådet i Viken har nå satt i gang en utredning om Vikens fremtid.

Mener statsråden at det er tilstrekkelig å utrede ett eneste alternativ til dagens organisering, og vil regjeringen dekke alle kostnader i forbindelse med dette arbeidet?»

Presidenten: Spørsmålene nr. 13, 14 og 15 er utsatt grunnet statsrådets sykdomsforfall.

Spørsmål 16

Fra representanten Tobias Drevland Lund til kommunal- og distriktsministeren:

«To av tre kommuner i Norge kutter i sosialhjelpa til familier som mottar barnetrygd. Dette på tross av at en utregning E24 har gjort, viser at andelen fattige barn er høyere i de kommunene som kutter i sosialhjelpa, enn de som ikke gjør det. I Vårt Land 25. oktober kan man lese at også i statsrådets eget parti er det ordførere som ønsker å forby denne omstridte praksisen, og samtidig kompensere kommunene for merkostnadene.

Vil regjeringa bli med på å sette av pengene som trengs for å få en slutt på denne usosiale praksisen?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 17

Frank Edvard Sve (FrP) [12:07:36]: «Straumprisane er no rekordhøge i dei folkerike områda på aust, vest og sørlandet, og «vanlige folk» og hushaldningar opplever 3-4-5 gongar høgare straumrekningar enn normalt.

Kva har statsråden tenkt å gjere med at «vanlige folk» får så høge straumrekningar at dette også raskt kan gå ut over deira muligheit til å kunne få ei normal julefeiring med normal julehandel fram mot julehøgtida som er så viktig for oss alle?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:08:10]: Regjeringen har stor forståelse for at strømregningen nå er en stor utgiftspost for veldig mange vanlige familier. Der-

for setter vi inn tiltak rettet mot husholdninger som sliter med høye strømregninger, og tiltak som reduserer den delen av strømregningen som går til staten. Vi vurderer nå også flere tiltak som treffer enda bredere enn det bostøtte gjør.

Som representanten peker på, har kraftprisene på Østlandet, Vestlandet og Sørlandet vært uvanlig høye den siste tiden. I Midt-Norge og Nord-Norge har kraftprisene vært på normale nivåer, men er nå økende.

Nettopp som følge av situasjonen vi nå opplever, foreslo regjeringen i oktober å øke bostøtteutbetalingene i områdene med høyest kraftpris. Bostøtten er et umiddelbart og målrettet tiltak, der vi kan gi en ekstra utbetaling til mange som trenger en hjelpende hånd. Den 20. november fikk hver husstand som mottar bostøtte, utbetalt 2 950 kr ekstra. De som er flere enn én person i husstanden, fikk et tillegg på 120 kr per person utover dette.

Det er også satt ned en ekspertgruppe som evaluerer dagens bostøtteordning. Ekspertgruppen skal bl.a. drøfte om endringer i strømpriser i større grad skal reflekteres i nivået på bostøtte.

Videre foreslår regjeringen å redusere elavgiften med om lag 48 pst., eller 8 øre, i vintermånedene fra januar til mars, når kraftprisen normalt er høyest. Resten av året kutter vi elavgiften med ca. 9 pst., eller 1,5 øre lavere. Dette resulterer i en samlet avgiftslette på om lag 2,9 mrd. kr. Forslaget vil komme alle husholdninger som betaler elavgift, til gode, og gi en husholdning med et gjennomsnittlig forbruk en besparelse på rundt 750 kr i året.

Med en kraftforsyning som er basert på fornybar energi, vil kraftprisene variere med været. Samtidig blir vi påvirket av forholdene i landene rundt oss. Vi har i Norge hatt perioder med lave kraftpriser, men også perioder med høye priser. I 2020 var f.eks. norske kraftpriser rekordlave, med store tilsig til vannkraftsystemet vårt. I 2021 har situasjonen snudd.

På lengre sikt vil utbygging av mer kraftproduksjon og nettførsterkninger, på både norsk og svensk side, bidra til å redusere prisforskjellene mellom nord og sør i landet. I Hurdalsplattformen peker vi på flere tiltak for økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overskuddsproduksjon av kraft, og at det skal være et konkurransefortrinn for norsk industri.

Nå er imidlertid situasjonen så alvorlig for mange at regjeringen snur hver stein for å se hvordan vi kan hjelpe husholdningene i den helt uvanlige situasjonen som er akkurat nå.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:10:44]: Statsråden viser til at regjeringa skal kutte nokre prosent i ei elavgift som totalt er på 350 kr per husstand. Den støtta ein no

legg opp til, er ca. eit par hundre kroner til kvar husstand. Samtidig tener altså Statnett og Statkraft mangfaldige milliardar, ca. 10 mrd. kr kvar. Staten får også betydelege momsinntekter i milliardklassen.

Då er spørsmålet: Synest statsråden at det å gje 200–300 kr til husstandane monnar når det er forbrukarar, vanlege folk, som kanskje får 5 000, 6 000, 7 000, 8 000, 9 000 kr i ekstra straumutgifter per månad?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:11:35]: Det korte svaret på det spørsmålet er nei.

Denne regjeringen har en annen politikk enn den forrige regjeringen, for vi mener rett og slett at det konkurransefortrinnet som rimelig og rikelig tilgang på norsk kraft har vært, skal vi fortsatt ha. Fremskrittspartiet, det partiet representanten Sve kommer fra, har styrt Olje- og energidepartementet i syv av de åtte siste årene, og en tidligere olje- og energiminister, Tord Lien, sa at det var riktig at strømprisene økte, slik at Statnett kunne bygge ut mer. Jeg er uenig i den påstanden, for jeg mener at rimelig kraft er et gode for landet vårt.

Jeg har vært olje- og energiminister i seks uker og jobber nå med de tiltakene som vi skal sette i verk. Dessverre var ikke denne situasjonen tatt høyde for av den forrige regjeringen.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:12:37]: Det er ein grunn til at framvindaugget på ein bil er større enn bakvindaugget. Det er no kraftkrisa er i Noreg. Kva som skjedde for eitt eller fem år sidan, hjelper ikkje folk som sit og frys i dag. Eg håpar statsråden ser at ein faktisk er nøydd til å gjere tiltak i dag.

Eg vil stille følgjande spørsmål til statsråden: Vi ser at magasina no er på eit kritisk nivå, ein har eksportert kraft til utlandet tilsvarende ca. 800 000 husstandar, og ein fortset å eksportere. England vidareeksporterer krafta si og tener no, står det i media, ca. 10 mrd. kr på norsk straum. Då er det norske folk oppteke av om regjeringa og statsråden har tenkt å strupe igjen kablane og sørge for at krafta vert brukt her i Noreg, eller om ein vil fortsetje å sende ut krafta når magasina no snart er tomme.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:13:35]: Jeg deler den oppfatningen at det må mer kraftfulle tiltak til for de husholdningene som nå sliter med strømrregningene. For det er ekstremt høye priser. Man kan gjerne si at det er lettere å se forover enn bakover, men jeg har i hvert fall den ambisjonen, også på vegne av den regjeringen som sitter nå, at vi er nødt til å se framover, for vi trenger økt kraftproduksjon, og vi trenger at det fortsatt skal være rimelig og rikelig tilgang på strøm, sånn at vi kan bygge ny industri i Norge og skape arbeidsplasser, og fortsette å ha rimelig strøm for folk. Så konstaterer

jeg at den forrige regjeringen ikke var like opptatt av det, men mer opptatt av f.eks. å legge til rette for at utenlandskabler skulle bygges, med den begrunnelse som tidligere statsråd Tord Lien hadde, at prisene ble høyere slik at Statnett kunne få penger til å bygge ut nye kraftverk. Denne regjeringen har sagt at vi ikke skal bygge flere utenlandskabler i denne perioden, og det ligger fast.

Spørsmål 18

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:15:00]: «I NRK-programmet Debatten 23. september uttalte Arbeiderpartiets representant at det var positivt med høye strømpriser, for da går forbruket, og presumptivt utslippene ned. Olje- og energidepartementet har tidligere bekreftet at fullelektrifisering av sokkelen vil øke strømrregningen med opp mot 1 200 kr årlig for en gjennomsnittlig norsk husholdning.

Mener statsråden det er positivt med de høye strømprisene vi ser for tiden i hele landet og særlig i de sørlige kraftregioner, og er dette en ønskelig utvikling med tanke på å få ned forbruk og klimautslipp?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:15:37]: Det korte svaret på dette spørsmålet er nei. Det nivået på strømpriser som vi har nå, er altfor høyt for norske husholdninger. Strømrregningen er den regningen som for mange er den aller største variabelen av regninger som vanlige folk får, og jeg er uenig med dem som mener at høye strømpriser er et gode. Herunder er jeg uenig i tidligere olje- og energiminister Tord Liens utsagn om at strømkablene til utlandet var et viktig virkemiddel for å få prisene høye nok til å gjøre utbygging av fornybar energi lønnsomt i Norge.

Jeg har forståelse for at strømrregningen nå er en stor utgiftspost for mange, og derfor setter vi altså inn flere tiltak, som økt bostøtte og redusert elavgift, og vi ser også på andre mulige tiltak som kan være til hjelp for folk som nå sliter med å betale strømrregningen sin.

Representanten Nilsen spør også om det er en ønskelig utvikling med tanke på å få ned forbruk og klimautslipp. Jeg er uenig også i den påstanden; det er negativt med høye strømpriser. I Hurdalsplattformen slår regjeringens partiene fast at rikelig med tilgang på rimelig og ren energi i årtier har vært norsk industris fremste konkurransefortrinn, og at det skal fortsette å være det også i framtiden. Her skiller vi oss fra den forrige regjeringen, som ikke hadde ambisiøse mål om at billig og ren kraft også i framtiden skal være et konkurransefortrinn for norsk industri, men som ønsket høye strømpriser for å bygge ut. I plattformen peker vi også på en rekke tiltak som kan gjennomføres, herunder geografisk prisutjev-

ning av nettleie, styrkede forbrukerrettigheter og økt produksjon av norsk kraft, som er tiltak vi vurderer framover.

I tilleggsnummeret til budsjettet foreslår regjeringen å kutte elavgiften med nærmere 50 pst. i vintermånedene januar–mars. Dette er åtte øre lavere per kilowattime enn i 2021 og vil redusere strømregningen i vintermånedene, når den normalt er høyest.

Strømprisene vi ser i år, er en påminnelse om de grunnleggende egenskapene ved kraftforsyningen vår. Den varierer med værforholdene og påvirkes dessuten av utviklingen i våre naboland. For bare ett år siden kunne vi notere rekordlave kraftpriser i Norge, og i 2021 har situasjonen snudd. Europa opplever rekordhøye priser på kull, gass og CO₂-kvoter, samtidig som det har vært tørt vær og lav magasinføring i deler av Norge. Disse forholdene påvirker strømprisene uavhengig av elektrifiseringen i Norge, enten vi snakker om kraft til landbasert industri eller til sokkelen.

Det neste tiåret vil Norge trenge mer kraft og bedre overføringsnett for å bygge opp nye grønne næringer, elektrifisere samfunnet og nå klimamålene våre. På lengre sikt vil utbygging av mer kraftproduksjon og forsterkning av nettet bidra til å holde strømprisene nede og redusere prisforskjellene mellom nord og sør i landet. I Hurdalsplattformen peker vi derfor på flere tiltak for økt energiproduksjon, med mål om at Norge fortsatt skal ha overproduksjon av kraft.

Nå snur regjeringen hver stein for å se hvordan vi kan hjelpe norske husholdninger med å betale de høye regningene som kommer nå i vinter, og det er mitt hovedfokus.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:18:38]: Det er gode toner, for det er meget viktig å agere kjapt. Men jeg skal også – med tanke på mitt forrige spørsmål – gi Arbeiderpartiet rett: Forbruket går ned når prisene er skyhøye, for folk har ikke råd til å ha et varmt hjem og bruker mindre strøm. Det hørte vi senest i går på Debatten, fra en mor med to barn som bodde i et kaldt hjem, og som ikke hadde råd til de skyhøye strømregningene eller julegaver.

Jeg skal innrømme at statsråden har fått en ilddåp i sin posisjon, med energikrise i Europa og skyhøye priser i Norge. Det skyldes mange forhold, men et av de viktigste er en klimapolitikk som har trumfet energipolitikk og forsyningssikkerhet i Europa, og hvor Norge importerer problemet gjennom utenlandskabler, noe som gir skyhøye priser.

Forrige gang Arbeiderpartiet og Senterpartiet var i regjering, la de fram visjonen om at Norge skulle være Europas grønne batteri. Kan statsråden avklare om Arbeiderparti- og Senterparti-regjeringen fremdeles har

denne visjonen, og om statsråden synes det er riktig at norske strømkunder er de som tar regningen for Europas feilslåtte energipolitikk?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:19:49]: Som jeg allerede har gjort rede for i mitt forrige svar, er det en rekke forhold som påvirker de høye strømprisene i dag, og det er ikke lettvinte svar på kompliserte spørsmål. Det er også slik at denne regjeringen tydelig har slått fast at vi ikke ønsker å bygge flere utenlandskabler i denne perioden, og det ligger helt fast. Det kommer vi ikke til å gjøre, og vi kommer heller ikke til å forandre mening om utenlandskabler sånn som Fremskrittspartiet har gjort, som gikk i bresjen bl.a. for utbyggingen da det skjedde på den tiden det gjorde.

Så har jeg bare lyst til å få lov til å kommentere følgende, og det er, som representanten her er inne på, at et høyt prisnivå som reduserer forbruket – får folk til å sitte hjemme og skru ned på varmen eller la være å dusje – ikke er ønskelig. Det skal vi gjøre noe med, og vi skal komme med tiltak som også treffer bredere enn bostøtte.

Marius Arion Nilsen (FrP) [12:20:57]: Det er riktig at man har bygd flere utenlandskabler, og vi overtok jo flere utenlandskabler fra regjeringen med bl.a. Arbeiderpartiet og Senterpartiet da vi kom i departementet.

Norske vannmagasiner har en historisk lav fyllingsgrad, og dette mens vinteren så vidt er i gang. Norge hadde i slutten av november eksportert over 11 pst. av kraften vi produserer årlig, ut av landet, og eksporten fortsetter for fullt. Statsråden har bekreftet til meg i svar på et skriftlig spørsmål at elektrifisering av sokkelen – selv om det blir mye høyere strømpriser for folk flest – også skal fortsette for full maskin. Fremskrittspartiets forslag er stemt ned, og ingen tiltak som monner i dagens situasjon, er ennå lansert fra regjeringen. Folk fryser og har ikke råd til å varme opp huset, for det er strøm vi bruker som hovedkilde til oppvarming i Norge i dag. Mener statsråden at det norske folk framover er de som skal ta den skyhøye regningen for både norsk og europeisk klimapolitikk, og bare må finne seg i å bo i kalde hus framover?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:21:56]: Det korte svaret også på det er nei, og det har jeg underbygd med alt jeg har sagt i de tidligere svarene. Men jeg har lyst til å understreke at hvis vi ikke fortsetter elektrifiseringen av samfunnet vårt, når vi ikke de klimamålene vi har satt oss som vi internasjonalt har forpliktet oss til, og som Stortinget har stadfestet. Derfor er det så viktig at vi nå lager en plan for videre utbygging av det fornybare kraftnettet vårt, og det er en hovedprioritert oppgave for denne regjeringen.

Så kunne man selvfølgelig ønske seg at man hadde kunnet lage disse planene sånn at de var klare i dag, men det kan ikke denne statsråden ta ansvar for. Det må den forrige regjeringen ta ansvar for at ikke skjedde. Men sånn sett er jeg godt i gang med det arbeidet, og jeg ønsker også å samarbeide med Stortinget. Vi kan nå de målene vi har om at rimelig fornybar kraft skal komme folk og industri i dette landet til gode.

Spørsmål 19

Bård Hoksrud (FrP) [12:23:20]: «NRK har nok en gang avslørt en grusom sak i Grue. Mannen som bodde i omsorgsbolig hadde vært uten strøm, kjøleskapet var fullt av mark og i sengen var det muggen avføring. Jeg kunne fortsette å beskrive de kummerlige forholdene, men jeg skal la være. Jeg tror alle forstår hva slags forhold som var i leiligheten. Det verste er at det senest i august i år kom frem enda en sak i Grue kommune om grov svikt i pleie- og omsorgstjenesten. Det er utilgivelig.

Hvilke grep vil statsråden gjøre for å sørge for at det aldri skjer igjen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:23:54]: Innbyggerne i kommunene skal være trygge på at de blir møtt av en offentlig helsetjeneste som gir forsvarlige og gode tjenester. Det er kommunenes ansvar. Det er alvorlig når innbyggerne i kommunene ikke får de helse- og omsorgstjenestene de har krav på. Alle kommuner ønsker det beste for innbyggerne sine, og de tilstreber å gi et godt helse- og omsorgstilbud. Men når det skjer feil eller avvik, forventer jeg at kommunene følger opp tilbakemeldingene de får fra tilsynsmyndighetene.

Gjennom flere år har tilsynsmyndighetene påpekt pliktbrudd i helse- og omsorgstjenesten i Grue kommune. Det er veldig alvorlig. Jeg er kjent med at det nå er tett dialog mellom Statsforvalteren og kommunen. Jeg forventer at både politisk og administrativ ledelse i kommunen tar tilbakemeldingene på største alvor, og at de fortsetter å ta nødvendige grep for å rette opp feil og mangler.

Dersom en kommune får gjentatte tilbakemeldinger fra tilsynsmyndighetene, bør de se på egen organisering og hvordan de sikrer god internkontroll. Loven er klar på at kommunen har plikt til å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten slik at tjenestene er i samsvar med lov og forskrift.

Så må tilsynsmyndighetene til enhver tid gjøre en helhetlig vurdering av hvilke tiltak som kan bidra til å løse problemstillingene som kommunen står overfor. Jeg har tillit til at tilsynsmyndighetene gjør grundige vurderinger av hva som er hensiktsmessige tiltak og vir-

kemidler i hver enkelt sak – også i Grue kommune. Jeg forventer at kommunen både har planer og tar tak i de sakene som er omtalt, og som representanten viste til.

Bård Hoksrud (FrP) [12:25:51]: Jeg synes det er litt trist at det eneste statsråden gjør, er å si at dette er kommunens ansvar og forvente at kommunen følger opp. En kommune har de ti siste årene altså hatt fjorten tilsyn hvor det i elleve av tilsynene er avdekt alvorlige brudd på lovverk og regelverk, og så står statsråden og sier at hun forventer at den statlige statsforvalteren følger opp dette og har god dialog med kommunen.

Ja, det forventer jeg også, men når man nå etter fjorten saker i løpet av en tiårsperiode har elleve lovbrudd eller brudd på tjenestene innbyggerne skal få, kan statsråden da bare fortsette å si at dette er kommunens ansvar? Jeg synes det er total ansvarsfraskrivelse. Jeg skjønner at statsråden ikke ville møte i debatt, og derfor kalte jeg statsråden inn her, for jeg mener det er så alvorlig, og jeg synes det er for enkelt. Hvilken myndighet har Statsforvalteren eller Helsetilsynet til faktisk å gå enda hardere til verks? Dette kan ikke fortsette, og det handler om tilliten til og troverdigheten til de omsorgstjenestene folk får fra kommunene.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:26:54]: Vi har tilsynsmyndigheter for at de skal gjøre jobben sin, og det har de gjort her – påpekt feil og mangler. Det er sterke personhistorier det er snakk om. Det er også sånn at kommunen har tatt grep og endret sine planer og også omorganisert deler av virksomheten der det er funnet feil og mangler. Så har det dessverre kommet nye saker, som representanten Hoksrud påpeker.

Vi må fortsette å påpeke feil og brudd på lov og forskrift. Det er tilsynsmyndighetens rolle. Det er ikke sånn at man kan gå inn og overstyre en kommune i disse tilfellene. Det regner jeg heller ikke med at representanten foreslår. Men det går jo saker rettet mot den enkelte, som også har sitt løp, i den organiseringen vi har i Norge, som gjelder for alle kommuner.

Bård Hoksrud (FrP) [12:27:53]: Jo, jeg mener faktisk at dette er så alvorlig at her holder det ikke lenger bare å fortsette å si at man har avdekket. Man må faktisk sørge for at det blir ordentlig fulgt opp, at det ikke skjer. Og det skjer altså på nytt. Etter at denne saken kom fram, har det kommet en ny sak, som er blitt kjent i etterkant av den, hvor kommunen altså ikke har gjort det den skal. Jeg registrerer at kommunen har sagt at dette er et langsiktig arbeid. Her kan det ikke være et langsiktig arbeid lenger, og jeg utfordrer statsråden: Kan Helsetilsynet og kan Statsforvalteren på en enda mer aktiv måte gå inn og sørge for å sikre at folk skal kunne stole på at når man får levert pleie- og omsorgs-

tjenester av en kommune, får man faktisk tjenester som tilfredsstillende lover, forskrifter og regler, at man skal kunne være trygg på det?

Jeg mener dette er svært alvorlig. Etter at denne saken ble avslørt, har jeg dessverre fått mange, mange henvendelser fra rundt omkring i hele landet om utfordringer innenfor pleie- og omsorgstjenester og eldreomsorgen i dette landet.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:28:57]: Dette er en kommune som dessverre har hatt flere saker. Tidligere eldreminister fra representantens parti, Åse Michaelsen, var også og besøkte dem i en tidlig fase, og det er viktig at tilsynsmyndigheten til enhver tid gjør en konkret vurdering av hvilke tiltak som kan bidra til å løse problemene og forebygge at nye feil skjer. Det er tilsynsmyndigheten og kommunen som sitter med det bildet; det er verken statsråden eller representanten Hoksrud. Så vi må ha tillit til at de gjør denne jobben, og det er jo helt uakseptabelt at det foregår lovbrudd. Innbyggerne har rett til forsvarlige helse- og omsorgstjenester. Der er loven klar. Dette er noe vi prøver å legge til rette for at alle kommuner kan få til, men kommunene må også ta ansvar for å organisere seg på en sann måte at feil ikke gjentar seg.

Spørsmål 20

Fra representanten Alfred Jens Bjørlo til næringsministeren:

«I eit intervju med Finansavisen 18. november les eg at statsråden varslar at regjeringa vurderer å auke statleg eigarskap i einskilde selskap, men òg selje seg ned i andre.

Kva for selskap er aktuelle for nedsalg, og kva for selskap er aktuelle for statleg oppkjøp?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt da statsråden er bortreist.

Spørsmål 21

Gunhild Berge Stang (V) [12:30:19]: «Rørosmeieriet er ein liten, økologisk og populær aktør i butikkhylla. Nå har dei òg slått an i Minnesota blant norskætta amerikanarar, og Røros Butter finst på over 65 salsstader. Det er kostbart å vere ein liten produsent, og når kostnadane blir for høge, hjelper det ikkje å vere populær. Etter at Landbruksdirektoratet nyleg endra vilkåra for distribusjonsstønad til meieriaktørane, vil det vesle meieriet få dramatisk auka kostnader med 8 mill. kroner. Det er nær halve driftsresultatet deira. Ei løysing kan vere å innføre eit botnfrådrag. Det kan sikre mangfald, lokale arbeidsplassar og framtidstru for lokale

gründarar, landbruk- og reiselivsnæring. Venstre har eit hjarte for små aktørar i næringslivet og eit mangfald i matproduksjonen.

Vil statsråden leggje inn ei grunnplanke i støtte- og avgiftsordningane i meierinæringa slik at små, lokale aktørar kan sikrast levelege vilkår?»

Statsråd Sandra Borch [12:31:25]: Jeg vil takke representanten Berge Stang for et interessant spørsmål som nok en gang gir meg mulighet til å snakke om melk og meierisektoren i Norge. Rørosmeieriet er i dag markedsleder for økologisk drikkemelk. De får via Tine Råvare levert melk til Røros fra dyktige økologiske melkeprodusenter fra Østfold og Vestfold i sør til nord i Trøndelag i nord. Det også gledelig å legge merke til at Rørosmeieriet har suksess med eksport av smør til USA.

Som konkurrent til Tine mottar Rørosmeieriet i dag 27 øre per liter melk de bruker i produksjonen. Dette tilskuddet er finansiert over prisutjevningsordningen. Fram til nå har de i tillegg mottatt 50 øre per liter distribuert flytende melk. Også dette tilskuddet har vært finansiert over samme ordning. For å motta distribusjonstilskudd stiller forskrift om prisutjevningsordningen for melk krav om at Rørosmeieriets kostnader til distribusjon skal være vesentlig høyere enn Tines. Landbruksdirektoratet har ansvaret for å forvalte forskriften, og de har funnet at dette vilkåret ikke lenger er oppfylt. Direktoratet har derfor gjort vedtak om å stanse utbetalingen av tilskuddet. Rørosmeieriet har klaget på vedtaket, og dersom Landbruksdirektoratet ikke endrer standpunkt i sin behandling, vil jeg og mitt departement behandle denne klagen. Q-Meieriene og Rørosmeieriet har anmodet departementet om å gi utsatt iverksettelse av vedtaket etter at Landbruksdirektoratet har avvist dette. Departementet besluttet i går – som jeg også sa tidligere i dag – å innvilge Q-Meieriene utsatt iverksettelse av Landbruksdirektoratets vedtak om at Q-Meieriene ikke oppfyller kravene til å motta distribusjonstilskudd. Dette betyr at Q-Meieriene fortsatt vil kunne motta distribusjonstilskudd i perioden fram til endelig vedtak i klagesaken foreligger. Dersom departementet i sin klagebehandling stadfester direktoratets vedtak, vil vedtakets iverksettelsesdato være den 1. november 2021, og utbetalt beløp fra denne dato må i så fall tilbakebetales. Som jeg var inne på, har jeg også bedt Landbruksdirektoratet om å gi Rørosmeieriet utsatt iverksettelse på samme vilkår som Q-Meieriene.

Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen gradvis skal fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra prisutjevningsordningen. Jeg har ved veldig mange anledninger understreket ordet «gradvis». Utfasingen vil skje etter grundige utredninger og i god dialog med aktørene. Når det gjelder økologisk melk spesielt, vil jeg vise til

at Landbruksdirektoratet nå utreder merverdier, mer-kostnader og flaskehalser i verdikjeden for økologisk melk. Formålet er å peke på eventuelle endringer i virke-midlene i denne verdikjeden. Utredningen skal være klar innen 1. mars neste år, og jeg ser fram til å få den på mitt bord.

Gunhild Berge Stang (V) [12:34:35]: Eit mangfald i norske landbruksprodukt er heilt naudsynt og bra for landbruket og forbrukaren. Frå det tidlege 1980-talet, då kvoteordninga innanfor mjølkesektoren blei inn-ført, har drikkemjølkskonsumet gått kraftig ned, trass i at befolkninga har auka med éin og ein halv millionar innbyggjarar. Rørosmeieriet har lykkast med å selje produkta sine til andre marknader, også utanfor Euro-pa. Dette meiner vi er viktig for å utvikle landbruket, men også for å sikre landbruk i heile landet. Gjennom å fokusere på mangfald vil ein styrkje det å ha eit land-bruk i heile landet. Er statsråden einig i det?

Statsråd Sandra Borch [12:35:20]: Statsråden er veldig opptatt av norsk mat og av norsk melk. Jeg vil også gi honnør til Rørosmeieriet for den jobben de gjør for å løfte salget av økologisk melk. Vi heier på økolo-gisk landbruk og ser fram til resultatet av den utrednin-gen jeg nevnte i mitt første svar, som Landbruksdirek-toratet nå jobber med, og den gjennomføres nettopp for å avdekke flaskehalser og peke på tiltak for å styrke verdikjeden for økologisk melk. Det vil også selvfølgelig gagne Rørosmeieriet.

Gunhild Berge Stang (V) [12:35:57]: I Sveits tilbyr landbruksutdanninga ei bondekonelinje. Det er ikkje eit nemning eg er glad i, men poenget er ei utdanning som handlar om å utvikle tilleggsnæringar og produkt-utvikling i landbruksnæringa. På Mære landbruksskule i Trøndelag fokuserer dei også mykje på lokal mat. Ser statsråden eit potensial i å utvikle landbruksutdannin-ga til å fokusere meir på lokal småproduksjon av mei-eriprodukt og andre landbruksprodukt for å stimulere til meir mangfald og styrkje tilleggsnæringane i land-bruket?

Statsråd Sandra Borch [12:36:38]: Det korte svaret på det er et klart og tydelig ja, og denne regjeringen le-verer nettopp på det. I Hurdalsplattformen sier vi at vi skal gjennomgå alle landbruksutdanningene på alle ni-våer, nettopp for å gjøre det mer attraktivt å velge den-ne typen fag. En bekymring jeg har hatt og har, er at vi ser at vi er nødt til å bygge opp attraktiviteten til de fa-gene som vil gjøre at flere unge velger denne typen yr-ke. Det er utrolig viktig for denne regjeringen å satse på landbruksutdanning framover, og den jobben gleder jeg meg til å starte på.

Spørsmål 22

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:37:34]: «Hvor-dan vil statsråden ivareta ungdomsstraff og ung-domsoppfølging som et reelt straffalternativ med ri-melig saksbehandlingstid, til tross for at regjeringen fo-reslår å redusere støtten til dette i tilleggsnummeret til statsbudsjettet?»

Statsråd Emilie Mehl [12:37:48]: La meg først takke representanten Thorsvik for spørsmålet og engasje-mentet knyttet til straffereaksjonene ungdomsstraff og ungdomsoppfølging.

Konfliktrådet har siden 2014 hatt ansvaret for å ko-ordinere gjennomføringen av straffereaksjonene ung-domsstraff og ungdomsoppfølging. Ungdomsstraff ret-ter seg mot ungdom som har begått «gjentatt eller alvor-lig kriminalitet», og er et alternativ til fengselsstraff og de strengeste samfunnsstraffene. Reaksjonen kan vare i inntil tre år. Ungdomsoppfølging er for ungdom som har begått ett eller flere mindre alvorlige lovbrudd, og reaksjonen kan vare i inntil ett år. Begge reaksjonene forutsetter at ungdommen har et oppfølgingsbehov, og har som mål å hjelpe ungdommene til et liv uten krimi-nalitet.

I forslaget til statsbudsjett fra forrige regjering lå det inne en post på 3 mill. kr til konfliktrådene. I revidert nasjonalbudsjett for 2021 hadde forrige regjering lagt inn 5 mill. kr til dette formålet. Forslaget om delvis vide-reføring i 2022 innebar altså i seg selv et kutt i tiltaket som Venstre, Kristelig Folkeparti og Høyre sto bak.

Når regjeringen i vår tilleggsproposisjon har fore-slått å ikke videreføre midlene, er det viktig å huske på at saksbehandlingstiden i disse sakene har hatt en positiv utvikling de siste årene, fra 74 dager, median, i 2016 til 54 dager, median, i 2020. Sekretariatet for konfliktråde-ne arbeider også sammen med andre aktører i straf-fesakskjeden for å begrense tidsbruken fra lovbrudd be-gås, til straffegjennomføringen av ungdomsstraff og ungdomsoppfølging starter.

Justis- og beredskapsdepartementet hadde forslag til forbedringer av straffereaksjonene på høring høsten 2020. Departementet jobber nå med å følge opp denne høringen. Ett av formålene med forbedringene er å re-dusere tiden mellom lovbrudd og iverksatt reaksjon. Re-gjeringen vil komme tilbake til Stortinget om dette på egnet måte.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:39:49]: Ung-domsstraff og ungdomsoppfølging er viktige straffalter-nativer for ungdom mellom 15 og 18 år. Fengsling av barn skal kun skje som en absolutt siste utvei og kun i helt spesielle tilfeller. Det er også fastsatt i FNs barne-konvensjon.

I ungdomsoppfølgingen og ungdomsstraffen er det større vekt på gjenopprettende tiltak og samtale med eventuelt fornærmede som en individuell tett oppfølging.

I 2016 ble det laget en underveisrapport om ordningen, og i den ble det anbefalt hurtigere oppstart av oppfølgingen etter lovbruddet. Som statsråden sier, er det 54 dagers saksbehandlingstid, median, i konfliktrådet i dag. Med det kuttet som ligger inne i regjeringens og SVs budsjett, innrømmer Justisdepartementet at saksbehandlingstiden kan bli enda lengre. For en ungdom som trenger hjelp og oppfølging, er 54 dager allerede utrolig lang tid, særlig for ungdom som står på terskelen til gjentakende kriminalitet og andre utfordringer.

Hvordan vil statsråden sørge for at det blir kutt i saksbehandlingstid så lenge det ligger mindre penger inne enn det det gjorde i fjorårets budsjett?

Statsråd Emilie Mehl [12:40:53]: Jeg er helt enig i at det er viktig at det går kortest mulig tid mellom lovbruddet som er begått, og til man kommer i gang med oppfølging, nettopp for å sørge for at oppfølgingen får den effekten at man kan hjelpe ungdommen til å få et annet liv, uten ny kriminalitet. Det er også bakgrunnen for at Justis- og beredskapsdepartementet har iverksatt flere prosesser som skal forkorte den tiden som er mellom lovbrudd og reaksjon. Som jeg sa i mitt første svar, hadde man forslag til forbedringer om ungdomsstraff og ungdomsoppfølging på høring høsten 2020. Vi jobber nå med oppfølging av den høringen og vil komme tilbake til det.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:41:43]: Takk for svaret. Jeg er veldig spent på å se hvilke prosesser som skal forkorte den tiden, all den tid det da vil føre til kutt i antall ansatte.

Ungdomsstraff og ungdomsoppfølging skal jo være individuelt tilpasset for å treffe den enkelte ungdom. For noen kan det bety terapi eller sinnemestring, og for andre kan det bety oppfølging gjennom f.eks. en fritidsaktivitet. For å gjennomføre den ordningen er man avhengig av at ungdommen er motivert, og da må også oppfølgingen treffe. I den rapporten som jeg viste til, understreker forskerne viktigheten av at oppfølgingen er individuelt tilpasset. For å kunne sette opp en slik treffende ungdomsplan er de ansatte i konfliktrådene avhengig av at de har et nettverk som er bygd opp over tid for å sette sammen dette tverrfaglige teamet som skal følge opp ungdommen. De er også avhengig av å ha oppbygd kompetanse på området. Justisdepartementet innrømmer jo at flere av de midlertidige stillingene som ble opprettet i fjor, vil kunne måtte falle bort med dette kuttet, og dette (presidenten klubber) vil kunne ramme

både ungdommene og fagmiljøer ... (Presidenten klubber igjen.)

Presidenten: Da er tiden ute.

Statsråd Emilie Mehl [12:42:51]: Som sagt setter jeg pris på engasjementet for ungdomsstraff. Det er viktig at vi klarer å følge opp disse ungdommene på en god måte og så raskt som mulig.

Så føler jeg behov for å si litt om budsjettshistorikken her, siden det er tema for spørsmålet. Konfliktrådet ble varig styrket med 16 mill. kr i 2019, og så kom det i 2020 i revidert nasjonalbudsjett inn en tilleggsstyrking, som var midlertidig, begrunnet i pandemien. Den var på 4 mill. kr. Så kom det igjen inn en midlertidig styrking, på 5 mill. kr, i revidert nasjonalbudsjett for 2021. Regjeringen som satt før denne regjeringen, som Venstre var en del av, foreslo ikke å videreføre hele den midlertidige styrkingen, men man foreslo å videreføre 3 mill. kr, og så har vi besluttet at vi ikke vil videreføre den potten i det hele tatt.

Spørsmål 23

Mari Holm Lønseth (H) [12:44:02]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justis- og beredskapsministeren:

«I svar på et skriftlig spørsmål gjentar statsråden mange av tiltakene Solberg-regjeringen igangsatte for å forberede Norge på en migrasjonsbølge. Statsråden skriver: «Selv om tiltakene UDI har iverksatt de siste årene sikrer en god grunnberedskap for den innledende ankomstfasen, kan det likevel bli krevende for UDI dersom asylankomstene øker utover den kapasiteten de har tatt høyde for.»

Hva vil regjeringen gjøre, utover det statsråden har svart skriftlig, for å sikre beredskap, i lys av situasjonen langs Europas yttergrense?»

Statsråd Emilie Mehl [12:44:47]: Utviklingen på EUs yttergrense mot Hviterussland er bekymringsfull. Migrasjonene fra Hviterussland har hittil ikke medført et økt antall asylsøkere til Norge. Det kan endre seg, og vi følger situasjonen nøye.

Det er vanskelig å si på forhånd om Norge vil bli berørt på kort eller lengre sikt, både av situasjonen langs grensen til Hviterussland og utviklingen andre steder. Stilt overfor denne usikkerheten må vi sikre god beredskap.

I kjølvannet av flyktningkrisen i 2015/2016 ble det vedtatt flere endringer i regelverket. Blant annet ble det innført en beredskapshjemmel for en krisesituasjon med ekstraordinært høye asylankomster direkte fra et

nordisk naboland. I slike situasjoner kan asylsøkere nektes realitetsbehandling og bortvises på grensen.

Når det gjelder håndteringen av asylsøkere som kommer til Norge, vil jeg poengtere at departementet har delegert det operative ansvaret for innkvartering av asylsøkere til Utlendingsdirektoratet, UDI. Som en del av dette ansvaret skal UDI til enhver tid ha beredskap for å kunne håndtere raske endringer i antallet asylsøkere til Norge.

Nasjonalt ankomstsenter representerer i dag et strategisk element i asylmottaksstrukturen. Ankomstsenteret er raskt skalerbart dersom det oppstår en rask og uventet økning i asylankomstene, selv om pandemi-håndteringen midlertidig legger noen begrensninger på kapasitetsutnyttelsen.

For å sikre en minimums mottakskapasitet har vi også en ordning med såkalt basiskapasitet. Det er en ordning som skal sikre et minimum av mottak i drift selv om asylankomstene er lave. I statsbudsjettet for 2022 er nivået justert til 2 735 tilgjengelige plasser, i tillegg til Nasjonalt ankomstsenter, noe regjeringen har sluttet seg til. Jeg minner i den forbindelse om at det per i dag fremdeles er et ankomstnivå til Norge som er svært lavt i et historisk perspektiv.

Mari Holm Lønseth (H) [12:46:46] Det er ganske fristende rett og slett å gjenta spørsmålet som jeg stilte til statsråden nå nettopp. Det var hva regjeringen utover det statsråden har svart skriftlig, vil gjøre for å forberede Norge på den situasjonen som kan komme, og som statsråden også i sitt skriftlige svar påpeker at kan være krevende. Det jeg egentlig opplever at nå skjer, er at man rett og slett gjentar alle de tiltakene som Solberg-regjeringen har satt i verk for å forberede Norge på en migrasjonsbølge, noe som kan tilsa at den nye regjeringen egentlig ikke har noen plan eller beredskap utover det for å håndtere den situasjonen som kan komme. Jeg håper statsråden kan kommentere det i sitt svar. Samtidig er det mange viktige internasjonale møter framover hvor dette også vil være viktig. Jeg er kjent med at det er et innenriksministermøte i EU neste uke, og det vil være interessant å høre hvilken posisjon statsråden vil ta inn mot det møtet.

Statsråd Emilie Mehl [12:47:40]: Som jeg sa, følger regjeringen situasjonen tett, både det som skjer i Hviterussland – hvor man ser at Hviterussland bruker migranter i et politisk maktspill – og det som skjer i andre deler av verden, fordi det kan føre til høyere asylankomster her i Norge. En av de tingene vi gjør, er at UDI tar sikte på å lyse ut nye rammeavtaler i desember i år, som skal gi ytterligere asylmottaksplasser, med sikte på en tildeling i februar 2022. For å sikre en forsvarlig beredskap på Schengens yttergrense, i Finnmark, har UDI

nå planlagt et nytt asylmottak i Sør-Varanger kommune. Det vil bli oppstart der veldig raskt. Så dette er noen av de tingene vi gjør for å sikre en bedre beredskap i Norge. Dette er jo i tillegg til mange av de hjemlene og tiltakene som foreligger fra før.

Mari Holm Lønseth (H) [12:48:45]: Jeg registrerer at statsråden fortsatt gjentar det hun allerede har sagt skal gjennomføres, i et svar som egentlig ikke tar tak i den bekymringen som statsråden selv, i sitt svar på det skriftlige spørsmålet, påpeker at hun har, når hun sier at det kan være krevende for UDI dersom asylankomstene øker utover den kapasiteten de har tatt høyde for. Det er veldig viktig at regjeringen er tidlig på og har gode rammer for å håndtere eventuelle, store ankomster. Jeg registrerer også at regjeringen ikke vil fremme de lovforslagene som Solberg-regjeringen la fram, bl.a. om beredskap også i ankomstfasen.

La meg helt på tampen gjenta spørsmålet om EUs innenriksministermøte. Har statsråden planer om å ta en rolle i det møtet? Jeg spør særlig fordi det er viktig å ha et tett samarbeid med Europa om disse sakene.

Statsråd Emilie Mehl [12:49:46]: Norge har dialog med andre land både i og utenfor Europa om de utfordringene vi står i knyttet til migrasjon. Når det f.eks. gjelder situasjonen vi har sett i Hviterussland, er det flere tiltak som er innført av bl.a. EU for å avhjelpe den. Den type dialog vil vi selvfølgelig fortsette å ha i og med at de forutsetningene som ligger til grunn for eventuelle ankomster til Norge, oppstår utenfor Norges grenser, noe som Europa vil være en sentral del av.

Spørsmål 24

Sveinung Stensland (H) [12:50:29]: Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til justisministeren:

«I etterkant av Høyres lansering av nye tiltak mot gjengkriminalitet i uke 47, uttalte statsråden følgende til NRK: "at de nå er opptatt av dette, synes jeg bare er positivt, fordi det betyr jo at vi kan få flertall om viktige tiltak for å styrke innsatsen mot gjengkriminalitet."»

Betyr denne responsen på vårt utspill at Regjeringen vil støtte Høyres nye foreslåtte tiltak mot gjengkriminalitet?»

Statsråd Emilie Mehl [12:50:55]: Det er lite nytt i de tiltakene Høyre nå har listet opp. Som representanten nok vet, er flere av dem allerede vedtatt i Stortinget og ligger til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

Når det gjelder de to tiltakene om omvendt voldsalarm for gjengkriminelle og om tilstrekkelig hjemmel

for å illegge kriminelle oppholdsforbud over lengre tid i et bestemt geografisk område, ble det fremmet av Senterpartiet og Arbeiderpartiet i Innst. 204 S for 2018–2019 i mars 2019. Høyre stemte den gang mot forslaget.

Det ble senere fremmet på nytt i Innst. 147 S for 2019–2020 og vedtatt av et samlet storting 18. desember 2020. Derfor har Justisdepartementet nå sendt forslag om dette på høring med frist 6. desember i år.

Det er også spesielt at Høyre får seg til å presentere det at nye midler i politiet skal gå til mannskaper og forebygging, som et «nytt» tiltak. Jeg minner om at det er bare seks uker siden Høyre gikk ut av en regjering hvor konsulentbruken i politiet har økt drastisk og politireformen ifølge DFØs evaluering fra april 2021 ikke har levert på noe av det viktigste for å forebygge kriminalitet, nemlig målet om økt tilstedeværelse og synlighet lokalt.

Et av de første tiltakene denne regjeringen la fram, var nettopp å bevilge 200 mill. kr mer enn Høyre til flere politifolk og bedre forebygging. Dette skal nå behandles i Stortinget, og Høyre må gjerne stemme for disse pengene hvis de mener at det er et viktig tiltak.

Høyres «nye» tiltak om å innføre hurtigspor for fengsling av ungdoms- og gjengkriminelle kunne de selv ha gjort noe med. En av de store utfordringene med hvor raskt vi kan fengsle barne- og ungdomskriminelle, er at vi ikke har nok fengselsplasser til denne gruppen. Regjeringen har vært tydelig på at vi vil utvide kapasiteten på barne- og ungdomsenhetene, og Høyre må også gjerne støtte oss i dette.

Våpenamnesti har vi hatt med jevne mellomrom under ulike regjeringer, og det kan det være aktuelt å ha igjen. Det er et godt tiltak for å få bedre kontroll over uregistrerte våpen, og det vil gi folk en mulighet til å rydde opp i f.eks. dødsbovåpen. Men det vil neppe knuse gjengkriminaliteten. Det var sist et våpenamnesti i 2017 uten at gjengene er borte i dag av den grunn. Det er usikkerhet om treffsikkerheten av tiltaket når det gjelder våpen som kriminelle gjenger har i besittelse.

Jeg vil også trekke fram at Oslo politidistrikt nå vil gjennomføre flere andre tiltak mot gjengkriminalitet, bl.a. med opplæring av politiet, økt patruljering av uniformert politi og målrettet etterforskning for å dempe konflikter og stanse voldsspiraler.

Noen av de gjengkriminelle er barn. Regjeringens arbeid mot sosial ulikhet, dårlige levekår, barnefattigdom og utenforskap er derfor også viktig for å forebygge denne typen kriminaliteten.

For øvrig har Senterpartiet og Arbeiderpartiet tidligere fremmet en rekke andre forslag i Stortinget, som Høyre har stemt ned, for å styrke innsatsen mot gjengkriminelle, bl.a. strengere tiltak for inndragning, tiltak mot knivvold og et exit-program for gjengkriminelle. Exit-programmet vil gi dem bedre mulighet for å bryte

ut av det kriminelle miljøet permanent. Denne innsatsen vil vi nå fortsette i regjering.

Sveinung Stensland (H) [12:54:02]: Høyre, sammen med regjeringspartene og Fremskrittspartiet, vedtok en rekke tiltak i fjor på denne tiden, og det ble satt i gang et arbeid med en stortingsmelding mot ungdoms- og gjengkriminalitet. Den eneste aktive handlingen justisministeren har gjort på dette feltet, er å trekke nettopp den stortingsmeldingen som vi nå normalt kunne hatt til behandling.

Basert på svaret fra statsråden virker det som en er mest opptatt av å snakke om historien, men jeg vil gjerne snakke litt framover. Et av de tiltakene vi har, er områdebevæpning i utsatte områder i Oslo. Det er ikke noe som har vært foreslått før, så langt jeg kan se. Er dette et tiltak som justisministeren kan stille seg bak, ettersom hun er så positiv, eller er det bare valg mellom punktbevæpning eller generell bevæpning som er på menyen?

Statsråd Emilie Mehl [12:54:56]: Politiets bruk av maktmidler er et stort og viktig spørsmål, og det handler om alle nivåer av maktmiddelbruk – fra pepper spray til bevæpning med skytevåpen. Det er noe jeg mener det er naturlig å tenke godt på. Nå har vi hatt en ganske stor utvikling på det området de siste årene, bl.a. ved at vi har fått punktbevæpning på noen utvalgte steder, noe vi ikke hadde tidligere. Det har også vært innført og gjennomført prøveprosjekt med elektro-sjokkvåpen, som nå vil bli gradvis innfasert permanent i noen politidistrikt fra nyttår. Derfor mener jeg nå det er naturlig å høste erfaringer av det før vi eventuelt går videre. Og så har politidirektøren mulighet til å innføre midlertidig bevæpning når trusselnivået eller situasjonen tilsier at det er nødvendig – og det har vi også sett mange eksempler på i det siste.

Sveinung Stensland (H) [12:55:57]: Justisministeren var veldig offensiv i sin omtale av disse tiltakene forrige uke, men her er hun litt mer avdempet.

Et annet forslag er å utvide politiets anledning til å bortvise folk fra enkelte områder og å snu prosessbyrden slik at den som blir bortvist, selv eventuelt må gå til domstolen. Hvis det kom et forslag om f.eks. å utvide det til én uke eller mer, er det noe justisministeren vil stille seg bak? Det var i hvert fall slik vi tolket det i Dagsrevyen sist uke.

Statsråd Emilie Mehl [12:56:31]: Jeg kan gjenta at jeg synes det er veldig positivt at Høyre er opptatt av hvordan vi skal bekjempe gjengkriminaliteten, for det er jeg også.

Når det gjelder det konkrete det ble spurt om her, om oppholdsforbud, er det slik at politiet i dag har

hjemmel til å bortvise personer i en kortvarig periode. Og som jeg sa, har vi i departementet også ute på høring flere forslag som går på disse tingene. Ellers er jeg mer opptatt av hvordan vi skal finne gode tiltak. Jeg har nevnt exit-program, knivvold, og jeg har nevnt bevilgningene våre til ekstra politifolk, som Høyre har hatt mange meninger om, selv om dette er midler som Høyre ikke selv ønsker å bevilge til ekstra politifolk. Derfor føler jeg behov for å gå litt tilbake i historien når Høyre presenterer en liste med det de kaller nye tiltak, som i stor grad er en gjentakelse av tiltak som allerede har

vært diskutert, eller som også til og med delvis er vedtatt i Stortinget og til behandling i departementet.

Presidenten: Dermed er den ordinære spørretimen omme.

Sak nr. 3 [12:57:37]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.58.

